

บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

อาจารย์ ศิลปชัย

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ROLE OF LOCAL DEVELOPMENT LEADERS: A CASE STUDY OF SUB-DISTRICT
AND VILLAGE HEADMEN ROLE IN SRIPRACHAN DISTRICT,
SUPHANBURI PROVINCE

Arjaree Sillapachai

Independents Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2018

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

อาจารย์ ศิลปชัย

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ROLE OF LOCAL DEVELOPMENT LEADERS: A CASE STUDY OF SUB-DISTRICT
AND VILLAGE HEADMEN ROLE IN SRIPRACHAN DISTRICT,
SUPHANBURI PROVINCE

Arjaree Sillapachai

Independents Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2018

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

การศึกษาอิสระ	บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อผู้วิจัย	อาจารย์ ศิลปชัย
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉรินัง
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 396 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว ค่าที และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมีค่ามากที่สุด 2) ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ สมรส และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยของประชาชนที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน และ 3) คุณลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำสำคัญ: บทบาท ความคิดเห็น คุณลักษณะของผู้นำ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

Independent Study Title	Role of Local Development Leaders: A Case Study of Sub-district and Village Headmen Role in Sri Prachan District, Suphanburi Province
Researcher	Arjaree Sillapachai
Degree Sought	Master of Public Administration
Advisor	Assoc. Prof. Pensri Chirinang, Ph.D.
Academic Year	2018

Abstract

The objectives of this research were to study the opinions of people on the role of sub-district and village headmen according to the Act B.E. 2457 and additional amendment; to compare the opinions of people on the role of sub-district and village headmen classified by personal factors; and to study the relationship between the characteristics of the leaders and the role of sub-district and village headmen.

The quantitative research methodology was determined, researchers have gathered all questionnaires from 396 people who live in Sri Prachan District, Suphanburi province, and analyze the data with computer by using the statistical program. Data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, Analysis of Variance;, t-test and pearson correlation coefficient.

The results were as follows the opinions of people on the role of sub-district and village headmen according to the Act B.E. 2457 were at a high level, and when considering each aspect, it was found that the implementation of the official announcement to the people was the most; the opinions of people with different gender, marital status and occupation were not different, and the opinions of people with different educational backgrounds and average income were different; and the characteristics of the leaders and the role of sub-district and village headmen had a positive relationship.

Keywords: Roles, Opinions, the characteristics of the leader, the village headmen

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตากรุณาช่วยเหลือ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ทั้ง รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ ซึ่งตรวจสอบแก้ไข ติดตามความก้าวหน้าในการทำงานการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คอยเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษา ตลอดจนขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อให้เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยมีความสมบูรณ์

ในส่วนที่ผู้วิจัยจะละเลยไม่ได้ คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ รุ่น 601 ที่สนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการเรียนด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว ที่ปลุกฝังและให้การสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการศึกษา และเป็นกำลังใจในการเรียนเสมอมา รวมถึงขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้

อาจารย์ ศิลปชัย

15 สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(5)
สารบัญภาพ.....	(6)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ.....	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบัน.....	21
2.4 พัฒนาการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย.....	26
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	29
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51
2.8 สมมติฐานการวิจัย.....	52
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	54
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
4.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	63
4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาท.....	113
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ.....	115
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	118
5.2 อภิปรายผล.....	122
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	127
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผลการทดสอบ.....	133
ภาคผนวก ข ผลการหาค่า IOC	134
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ความแตกต่างระหว่างผู้นำกับผู้บริหาร.....	11
2.2 แสดงลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิผล.....	17
4.1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน.....	61
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกโดยรวม.....	63
4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร.....	64
4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	66
4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร.....	67
4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดทำทะเบียน.....	68
4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์.....	69
4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ.....	70
4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย.....	71
4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา.....	72
4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามเพศ.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาท กำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ.....	75
4.13 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามอายุ.....	76
4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาท ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร.....	77
4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	78
4.16 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร.....	79
4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์.....	80
4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	81
4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา.....	82
4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาท ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมจำแนกตามสถานภาพสมรส.....	83
4.21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	84
4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	85
4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออบต.บพาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร.....	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษา.....	87
4.25 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	88
4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร.....	90
4.27 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	91
4.28 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดทำทะเบียน.....	92
4.29 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์.....	93
4.30 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ.....	94
4.31 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา.....	95
4.32 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมจำแนกตามอาชีพ.....	96
4.33 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามอาชีพ.....	97
4.34 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	98
4.35 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน.....	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.36 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์.....	101
4.37 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย.....	102
4.38 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา.....	103
4.39 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	104
4.40 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	105
4.41 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร.....	107
4.42 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ.....	108
4.43 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร.....	109
4.44 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดทำทะเบียน.....	110
4.45 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์.....	111
4.46 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ.....	112
4.47 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย.....	113

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.48 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา.....	114
4.49 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน.....	115
4.50 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	117

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน กับหน้าที่ของ อบต.	45
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแบ่งการปกครองท้องที่ของไทย จากหลักฐานที่มีอยู่พอสันนิษฐานได้ว่าการแบ่งการปกครองมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยซึ่งมีการแบ่งการปกครองเป็นมณฑล แต่ละมณฑลมีเมืองในสังกัดแยกออกเป็นเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวา ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า มีการแบ่งการปกครองออกเป็นหัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองชั้นใน โดยมีผู้ปกครองที่มีบรรดาศักดิ์เป็นผู้รั้งหรือพระยา แต่ละเมืองจะแบ่งออกเป็นแขวง โดยมีหมื่นแขวงปกครอง และในระดับแขวงแบ่งเป็นตำบล และในแต่ละตำบล จะแบ่งออกเป็นบ้าน ผู้ปกครองก็จะเป็นผู้ใหญ่บ้านดูแล และมีบรรดาศักดิ์ “พัน” โดยตำแหน่งนายบ้านและนายแคว้นจะเรียกว่า “พัน” โดยทั้งนายบ้านและนายแคว้น จะมาจากการแต่งตั้งของเจ้าเมืองหรือผู้รั้ง จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีพระราชดำริที่จะปฏิรูประบบการบริหารราชการจากรูปแบบการปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน เนื่องจากว่าระบบแบบเดิมมีจุดอ่อนที่ขาดความเป็นเอกราช ทำให้เกิดการแตกแยกขาดความสามัคคี จึงได้ดำเนินการทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านขึ้นปกครองหมู่บ้าน และตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี ร.ศ. 111 (พ.ศ.2435) โดยให้ราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้านแทนการแต่งตั้งจากเจ้าเมืองดังแต่ก่อน ต่อจากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้กำหนดการจัดระเบียบตำบลและหมู่บ้าน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างละเอียด เพื่อให้ทำหน้าที่ตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎร ตามท้องที่ต่างพระเนตรพระกรรณ สร้างความเป็นธรรมในการปกครองบ้านเมือง ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ขึ้นใช้บังคับแทน และได้มีการใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (กรมการปกครอง, 2555, หน้า 39)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศอย่างยิ่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่ทำหน้าที่ปกครองและบริหารการปกครองท้องที่ เป็นตำแหน่งสำคัญในการเป็นหัวหน้าการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการปกครองระดับขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีสองสถานภาพควบคู่กันไป กล่าวคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นสถานภาพแรกซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐ คือ ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนกลางที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับล่างสุดของรัฐ และอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ มีความผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน

มากที่สุด เป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการ ช่วยเหลือในการประสานงานต่าง ๆ ขณะเดียวกันอีกสถานภาพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังถือเป็นผู้แทนประชาชน เป็นผู้นำของชุมชน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ต้องดูแลทุกข์สุขของประชาชนในด้านต่าง ๆ เป็นอันมาก ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นของตำบล หมู่บ้าน กิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรม สาธารณประโยชน์ การดำรงชีพและทางด้านจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน

อย่างไรก็ดี ในระบบกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน สถานะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถูกลดความสำคัญลง เป็นผลมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และต่อมามีประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ส่งผลให้ยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมือง มีการจัดระเบียบการปกครองประเทศที่ให้ความสำคัญของการกระจายอำนาจลงสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อผู้นำท้องถิ่นในบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องของการปกครองท้องถิ่นที่ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวแทนของส่วนราชการภูมิภาคกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าบางงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนั้นซ้อนทับกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ในความเป็นจริงแล้วพบว่า ในหลายพื้นที่ของประเทศ ระบบการใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงเป็น ‘พื้นเพื่อง’ พื้นฐานในการบริการด้านสาธารณสุขภายในท้องที่มากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความเป็นนักการเมืองมากกว่าพนักงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ก็มักจะมีการแปรผันไปเรื่องจำนวนและประสิทธิภาพตาม “ขนาด” และ “การจัดเก็บรายได้” ของท้องที่นั้น ๆ อีกทั้งมีกฎหมายกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และทั้งสององค์กรต้องทำงานร่วมกันจนมีหลายคนกล่าวว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ “พ่อ” อบต. คือ “แม่” ที่ต้องดูแลลูก ๆ คือ พี่น้องประชาชนในพื้นที่ให้ “อยู่เย็นเป็นสุข” กรมการปกครองจึงได้เห็นว่าการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านคราวละ 5 ปี ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการดูแลความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน ไม่กล้าปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เพราะกลัวกระทบต่อคะแนนเสียง ทำให้การทำงานไม่มีความต่อเนื่อง เกิดความขัดแย้งของราษฎรขึ้นได้ กรมการปกครองได้ให้ความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพและเพิ่มศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 มีการเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญ คือ เปลี่ยนแปลงวาระการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากเดิมดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เป็นมีวาระการดำรงตำแหน่งและพ้นตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี และให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านทุก ๆ 5 ปี และอีกเรื่อง คือ เปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกกำนัน เดิมให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลเป็นผู้เลือกจากผู้ที่ยลงสมัครรับเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงเป็นให้มาจากการเลือกโดยผู้ใหญ่บ้านในตำบลคัดเลือกเองด้วยวิธีลับ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 อีกทั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

(ฉบับที่ 12) พ.ศ.2552 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น “การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้” อีกทั้งกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดอัตราค่าตอบแทนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากเดิมกำนันได้รับค่าตอบแทน 5,000 บาท ผู้ใหญ่บ้านได้รับค่าตอบแทน 4,000 บาท อัตราค่าตอบแทนใหม่ กำนันได้รับค่าตอบแทน 10,000 บาท ผู้ใหญ่บ้านได้รับค่าตอบแทน 8,000 บาท ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินตอบแทนตำแหน่ง และเงินอื่น ๆ ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2552 ซึ่งถือให้ความสำคัญกับตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่เป็นอย่างมากและถือเป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงานให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และได้ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มีความชัดเจนดูแลทุกข์สุขของประชาชน แต่การจะได้รับความศรัทธาหรือการเป็นที่ยอมรับจากประชาชนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับ การทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการทำงาน บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พี่น้องประชาชน

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.2551 ในมาตรา 27 ได้กำหนดบทบาท หน้าที่และอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร การรายงานต่อทางราชการการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร การจัดทำทะเบียน กิจการสาธารณประโยชน์ การป้องกันโรคติดต่อ การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา รวมทั้งปฏิบัติ ตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการตามที่ได้รับมอบหมาย

อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอำเภอกิ่งเมืองกิ่งชนบท มีทั้งชุมชนหนาแน่นในเขตเทศบาล และชุมชนชนบท อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 20 กิโลเมตร มีขอบเขตการปกครอง 9 ตำบล 64 หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง พื้นที่ของอำเภอเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ดินดี น้ำอุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ยังเป็นวิถีของชนบทและประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีอาชีพรับจ้างบ้างและมีสถานประกอบการและโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก ตั้งอยู่บ้างในพื้นที่ วิถีชีวิตของประชากรอำเภอศรีประจันต์ยังมีการตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มในเครือญาติบ้าง ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและงานประเพณีประจำปี การดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังคงมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอศรีประจันต์ พบเห็นได้จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงมีการพาประชาชนในหมู่บ้านมาติดต่อในหน่วยราชการต่าง ๆ เช่น พาประชาชนในหมู่บ้านมาแจ้งตาย แจ้งเกิด ทำบัตรประชาชน ร้องเรียนปัญหาเดือดร้อน หรือแม้กระทั่งมีการประชาคมในหมู่บ้าน หรือมีกิจกรรมต่าง ๆ พบว่ามีประชาชนในหมู่บ้านมาร่วมประชาคมและร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนปัญหาการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านพบว่ามีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นในส่วนของปัญหาการร้องเรียนระหว่างฝ่ายผู้ใหญ่บ้านคนใหม่กับอดีตผู้ใหญ่บ้าน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยในปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยสนใจที่จะ ทำการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ที่แบ่งบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาบทบาทหน้าที่ รวมทั้งเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้านและตำบลต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร

1.2.2 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

1.2.3 คุณลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.3.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1.4.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และคุณลักษณะของผู้นำ

1.4.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทและการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน 8 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร
- 2) ด้านการรายงานต่อทางราชการ
- 3) ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร
- 4) ด้านการจัดทำทะเบียน
- 5) ด้านกิจการสาธารณประโยชน์
- 6) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ
- 7) ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- 8) ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อที่ พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ พื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบด้วย 9 ตำบล 64 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลศรีประจันต์ ตำบลวังน้ำซับ ตำบลดอนปรู ตำบลปลายนา ตำบลบ้านกร่าง ตำบลวังห้ว ตำบลางาม ตำบลมดแดง และตำบลวังยาง

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในทุกตำบลของอำเภอศรีประจันต์ ทั้งหมด 9 ตำบล โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละตำบล ซึ่งผู้วิจัยตระหนักว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทและหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และบริบทของชุมชน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคนเหมือนกัน แต่ในทางการปฏิบัติจริงย่อมมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมทุกตำบล

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม 2561

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ตำแหน่งปกครองท้องที่ในเขตตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ได้รับการเลือกจากประชาชน ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์วิธีการ การกำหนดในกฎหมายการปกครองท้องที่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.5.2 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาท สิทธิ และหน้าที่ในการทำงานในตำบลของกำนัน และการทำงานในหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ควรแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับ

มอบหมาย ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2475 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน

1.5.3 ประชาชน หมายถึง ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป

1.5.4 พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน หมายถึง อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ใน 8 ด้าน คือ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา ดังนี้

1.5.4.1 ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร หมายถึง กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน รักษาความสงบเรียบร้อยและ ความปลอดภัยให้แก่ราษฎร ในหมู่บ้าน และตำบล

1.5.4.2 ด้านการรายงานต่อทางราชการ หมายถึง หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของตำบลและหมู่บ้าน ตลอดจนป้องกันและระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบลและหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ

1.5.4.3 ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หมายถึง การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หรือการประชุมชี้แจงข่าวสารแก่ราษฎรเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางระหว่างราชการและประชาชนนำข้อมูลข่าวสารจากทางราชการไปแจ้งให้ประชาชนทราบ และนำความต้องการของประชาชนแจ้งให้ทางการรับทราบ

1.5.4.4 ด้านการจัดทำทะเบียน หมายถึง การจัดทำทะเบียนในท้องที่เพื่อให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในตำบลและหมู่บ้านเพื่อเป็นประโยชน์แก่การปกครองและงานในหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังสามารถประสานงานกับทางราชการเมื่อเกิดเหตุการณ์ในท้องที่ให้ทางราชการทราบในเชิงสถิติข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของทางราชการ

1.5.4.5 ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ หมายถึง หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ต้องคุ้นเคยกับสภาพท้องที่ ต้องรู้ความต้องการ และปัญหาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และมีหน้าที่แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดอันตรายสาธารณสุขที่มีโดยฉุกเฉิน รวมทั้งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

1.5.4.6 ด้านการป้องกันโรคติดต่อ หมายถึง กำนันผู้ใหญ่บ้านดำเนินการร่วมกับแพทย์ประจำตำบลในการป้องกันโรคภัยต่าง ๆ สังเกตตรวจตราโรคภัยที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลและหมู่บ้านรวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งหาทางป้องกันโรคที่เกิดขึ้น

1.5.4.7 ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หมายถึง กำหนดผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้องลักษณะ หากพบคนใดทิ้งบ้านเรือนให้ชำรุดทรุดโทรม สกปรก รกรุงรังให้แจ้งผู้นั้นให้แก้ไขให้เรียบร้อย

1.5.4.8 ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา หมายถึง กำหนดผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี ปฏิบัติการเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดทางอาญา เช่น เมื่อทราบข่าวมีการกระทำความผิดกฎหมายหรือสงสัยว่าเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้แจ้งกำหนดผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ทราบ และแจ้งนายอำเภอให้ทราบด้วย

1.5.5 คุณลักษณะของผู้นำ หมายถึง พฤติกรรม ลักษณะประจำตัวหรือการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีที่สามารถสังเกตได้ ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1.5.5.1 บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวกับลักษณะท่าทาง อากัปกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงออกทางร่างกายเกี่ยวกับการแต่งกาย การมีสุขภาพสมบูรณ์ สุขภาพอ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใส ความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตดี และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.5.2 สติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจหรือการใช้ศักยภาพแห่งความฉลาดของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่จะรู้ คิด รอบคอบ สำหรับวางแผนแก้ไขให้บรรลุตามความต้องการอย่างถูกต้องเหมาะสมสามารถทำงานท่ามกลางความตึงเครียดได้

1.5.5.3 ความรู้ ความสามารถ หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการบริหารจัดการความเรียบร้อยของหมู่บ้านหรือตำบล มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม สามารถพูด ชี้แจง ติดต่อสื่อสารกับประชาชนในตำบลและหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเข้าใจตรงกัน

1.5.5.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งแสดงออกโดยมีความสนใจเอาใจใส่ ตั้งใจจริงและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของตำบลและหมู่บ้านด้วยความพากเพียร พยายาม อดทนต่ออุปสรรคใด ๆ ที่ขัดข้อง เพื่อให้ประชาชนในตำบลและหมู่บ้านอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข

1.5.5.5 ความกระตือรือร้น หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความมุ่งมั่นทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จ และมีพลังที่สามารถทำให้ประชาชนในตำบลและหมู่บ้านสัมผัสได้ถึงความสำเร็จในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบลและหมู่บ้าน

1.5.5.6 ความมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับประชาชน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ รับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนอย่างใจเย็น รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา มีอัธยาศัยดีพูดจาสุภาพกับประชาชนทุกคน

1.5.5.7 ความกล้าตัดสินใจ หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความสามารถที่จะเลือกโดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและเป็นการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ

1.5.5.8 ความรอบรู้ในงาน หมายถึง คุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างถ่องแท้ มีความชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.6 ความคิดเห็น หมายถึง ทศนคติของประชาชนในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านยุติธรรม และด้านการบริการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงพัฒนาการของกำนันผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.6.2 ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.3 เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ทราบถึงบทบาทตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.4 สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับปรุงบทบาท หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชนและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

1.6.5 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของภาครัฐในการพัฒนาผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบัน
- 2.4 พัฒนาการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ

กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้านนั้น มาจากการใช้ระบอบประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งของประชาชน กรณีผู้ใหญ่บ้าน และโดยการเลือกตั้งจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลโดยวิธีลับ ในกรณีกำนัน อีกทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านยังเป็นตัวแทนของทางราชการ เป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นผู้นำของประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน ความสำเร็จของการบริหารงานและการพัฒนาในตำบลและหมู่บ้าน ขึ้นอยู่กับทำงานและการบริหารจัดการของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่จะทำให้ประชาชนยอมรับ ศรัทธาเชื่อฟัง และปฏิบัติตามนโยบายหรือคำแนะนำ กำนันและผู้ใหญ่บ้านย่อมต้องมีภาวะผู้นำเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ โดยสรุปได้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์หรือพระธรรมปิฎก (อังกถึงใน รัตติกกรณ จงวิศาล, 2556, หน้า 10) ให้ความหมายของผู้นำว่า คือ “บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยทั้งที่เป็นการอยู่รวมกันหรือทำการร่วมกันเพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจ”

อานันท์ ปันยารชุน, 2541 (อังกถึงในรัตติกกรณ จงวิศาล, 2556, หน้า 10) กล่าวถึงภาวะผู้นำที่ดีว่า “ผู้นำไม่ใช่ผู้ที่นำคนอื่น แต่ผู้นำที่ดี คือ ผู้ที่ผู้อื่นอยากเดินตาม และผู้นำต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้คนอื่นคล้อยตามเพราะมีศรัทธาต่อคน ๆ นั้น”

คีรีวรรณ เสรีรัตน์ (2545, หน้า 277) อธิบายว่า “ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น หรือเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้า และบรรลุผลสำเร็จโดยใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอด หรือการพัฒนาขององค์การ นอกจากนั้น ผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและพนักงาน รวมทั้งสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่าย แต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นเรื่องยาก”

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549, หน้า 219) อธิบายว่า “ผู้นำ (Leader) เป็นผู้กำหนดปัญหา วางแผน ตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการดำเนินงานในองค์การของกลุ่ม ทีม แผนกงาน หรือองค์การโดยรวมซึ่งขึ้นอยู่กับผู้นำในระดับใด ผู้นำจะได้รับการคาดหวังว่าเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และความก้าวหน้า โดยเป็นผู้มีบทบาทในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา โดยครอบคลุมความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ เช่น การจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม การติดต่อสื่อสารและการมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาตามหน้าที่ทางการบริหารที่ดำรงตำแหน่งอยู่ นอกจากนั้นแล้วผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและพนักงานซึ่งรวมถึงผู้นำที่สามารถใช้อำนาจ อิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและโดยอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วย”

กิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ และคณะ (2556, หน้า 22) ให้ความหมายของผู้นำ คือ “ผู้ที่มีคุณลักษณะและความสามารถพิเศษในการนำบุคคลอื่น ๆ ด้วยการจูงใจหรือใช้อิทธิพลซึ่งนำไปสู่ผู้อื่นกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่ต้องการด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ”

สุพัตร สุภาพ, 2534 (อ้างถึงใน นฤมล จันทร์พร, 2557, หน้า 14) กล่าวว่า ผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองในหมู่บ้าน ดังนี้

1. เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างที่เป็นความขัดแย้งและเกิดขึ้นอยู่เสมอในสังคมมนุษย์อาจเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างคุณค่า หรือจุดหมายปลายทาง หรืออาจเกิดจากพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมจนกระทั่งเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น
2. เพื่อคุ้มครองบุคคลให้ปลอดภัย พ้นจากการเมืองใด ๆ และได้รับหลักประกันในสิทธิเสรีภาพ
3. รักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมความมั่นคงและสวัสดิการสังคม
4. พัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ เพื่อความอุดมสมบูรณ์และความมั่นคงในด้านนี้ให้แก่สมาชิกสังคม

จากความหมายที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น กล่าวโดยสรุป ผู้นำ คือ บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และความก้าวหน้า โดยเป็นผู้ที่ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอด หรือการพัฒนาขององค์การ มีบทบาทที่สำคัญในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้อิทธิพลจูงใจ ชี้นำผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม และคล้อยตาม หรือไม่กระทำในสิ่งที่ต้องการด้วยความเต็มใจ ซึ่งการเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่าย แต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นเรื่องยาก

ลักษณะความเป็นผู้นำ

คีริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, หน้า 277) ให้ความหมายของความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง “ความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ (Organization goals) หรือหมายถึง ศิลปะหรือกระบวนการในการใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นทำตามจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งความเป็นผู้นำถือเป็นศิลปะที่จำเป็นและสำคัญยิ่งต่อนักบริหารที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ”

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549, หน้า 220) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง “ความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในด้านให้กระทำตามในสิ่งที่ผู้นำต้องการตลอดจนความสามารถในการจูงใจให้บุคคลอื่นสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้”

กิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ และคณะ (2556, หน้า 26) กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำว่า “เป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมในการแสดงออกหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล”

“ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศตัว การใช้ความสามารถอย่างดีที่สุด และช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย” (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556, หน้า 14)

ฉิรดา เวชญาลักษณ์ (2560, หน้า 5) กล่าวถึงภาวะผู้นำ คือ กระบวนการของผู้มีอิทธิพลในการชักนำ การโน้มน้าว การจูงใจ การสร้างความเชื่อมั่น การสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยดูได้จากประสิทธิภาพประสิทธิผลของงานเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้อิทธิพล สามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็นและความต้องการของตนเองด้วยความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำที่ดีจึงต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างผู้นำกับผู้บริหาร

ลักษณะของผู้นำ	ลักษณะของผู้บริหาร
1. เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์	1. เป็นผู้บริหาร
2. เป็นต้นแบบ	2. ลอกแบบคนอื่น
3. เป็นนักพัฒนา	3. เป็นนักธำรงรักษา
4. มุ่งเน้นที่คน	4. มุ่งเน้นที่ระบบและโครงสร้าง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลักษณะของผู้ผู้นำ	ลักษณะของผู้บริหาร
5. กระตุ้นให้เกิดความไว้วางใจ	5. เชื้อการควบคุม
6. มองผลกระทบยาว	6. มุมมองแคบ
7. ชอบใช้คำถามว่าอะไรและทำไม	7. ชอบใช้คำถามว่าอย่างไรและเมื่อไหร่
8. ทศนวิสัยกว้างไกล	8. ทศนวิสัยแคบ
9. เป็นผู้เริ่มต้นก่อน	9. ทำตามคนอื่น
10. ให้เปลี่ยนแปลงสถานภาพเดิม	10. ยอมรับในสถานภาพเดิม
11. เป็นตัวของตัวเอง	11. เป็นผู้รับคำสั่ง
12. ทำสิ่งที่ถูกต้อง	12. ทำสิ่งต่างๆ ให้ถูกต้อง

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). หน้า 278.

จากความหมายที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

DuBin J. Andrew, 2001 (อ้างถึงใน รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, หน้า 36) ได้ให้ความคิดเห็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป (General Personality Traits) เป็นคุณลักษณะซึ่งสามารถสังเกตได้ทั้งภายในและภายนอกงาน คุณลักษณะทั่วไปจะสัมพันธ์กับความสำเร็จ และความพอใจทั้งชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป ได้แก่

1. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะที่มีความสงบและเป็นผู้นำที่ดีได้แม้จะอยู่ภายใต้ภาวะแรงกดดันและวิกฤติ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ผู้นำที่จะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะสังเกตได้จากการใช้คำพูดที่จริงจัง การรักษาอาการกิริยาที่ดี และการแสดงท่าทางที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

2. การสร้างความไว้วางใจ (Trustworthiness) เป็นบุคคลที่มีลักษณะซื่อสัตย์ ซื่อตรง และสามารถสร้างความเชื่อถือแก่กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง สมาชิกของกลุ่มจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้นำต้องแสดงความซื่อสัตย์ ความมั่นคง และเป็นผู้ที่สามารถเชื่อถือได้ จึงจะสามารถก่อให้เกิดความไว้วางใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้

3. ลักษณะที่เด่น (Dominance) เป็นลักษณะเด่นของผู้นำที่มีเหนือบุคคลอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดในด้านต่าง ๆ ผู้นำที่มีลักษณะโดดเด่นมักจะถูกมองว่าเป็นคนหยิ่งหรือทำตัวเป็นนาย ซึ่งความจริงแล้วความโดดเด่นจะได้รับการพิจารณาว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำ ดังนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพ กระจกกระแฉก กระจับกระจเประ

3.2 ภูมิหลังทางสังคม ความสามารถในการปรับเปลี่ยน

3.3 สถิติปัญญาและความสามารถ การตัดสินใจ วิจารณ์ญาณ ความรู้ ทักษะการพูด

3.4 บุคลิกภาพ กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.5 ลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน มีกระตุ้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ แรงกระตุ้นที่จะนำไปสู่ความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

3.6 ลักษณะด้านสังคม คือ ความสามารถที่จะสร้างความร่วมมือ การร่วมมือ ความเป็นที่นิยมชมชอบ มีชื่อเสียง ความสามารถด้านสังคม ทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมในสังคม รู้จักกาลเทศะ

4. เป็นคนกล้าแสดงออก (Extroversion) เป็นบุคลิกลักษณะที่มีการแสดงออกที่เด่นชัดในสังคมและมีบุคลิกลักษณะโดดเด่น โดยจะทำให้คนที่ทำงานด้วยเกิดความสบายใจและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มและช่วยให้การทำงานกับสมาชิกของกลุ่มง่ายขึ้น ตลอดจนสามารถสร้างพลังกลุ่มและสร้างทีมงานได้ดี

5. การเป็นคนที่มีการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness) เป็นความเปิดเผยเหยียบขาดในการแสดงความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึก และทัศนคติ การเป็นคนที่มีการแสดงออกที่เหมาะสมจะช่วยผู้นำในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สามารถเผชิญกับปัญหาภายในสมาชิกกลุ่ม

6. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ในการโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมแม้ในภาวะวิกฤต อารมณ์ที่มั่นคงเป็นคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสถานการณ์ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

7. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) เป็นการแสดงออกด้วยความสนใจและตั้งใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างกระตือรือร้น ผู้นำสามารถแสดงความกระตือรือร้นทั้งด้วยการใช้คำพูดและการแสดงออก เช่น การใช้ท่าทาง เป็นต้น ในสถานการณ์การบริหารจะต้องการผู้นำซึ่งกระตือรือร้น เพื่อจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการสร้างสรรค การทำงาน ตลอดจนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในทีมงาน

8. มีอารมณ์ขัน (Sense of Humor) เป็นการแสดงออกของความเป็นคนมีอารมณ์ดีและมองเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ โดยไม่รู้สึกเครียด อารมณ์ขันจะถือเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้นำ อารมณ์ขันจะช่วยชะลอความตึงเครียด ความน่าเบื่อหน่าย ตลอดจนช่วยให้มีอำนาจเหนือกลุ่มได้

9. ความเป็นคนอบอุ่นหรือมีความเอื้ออารี (Warmth) เป็นการแสดงความเห็นอกเห็นใจ มีอารมณ์มั่นคง เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหา โดยช่วยให้ภาวะผู้นำมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (1) ช่วยให้เกิดความสะดวกในการสร้างความสามานจิตใจกัน หรือความมีไมตรีให้กับสมาชิกของกลุ่ม (2) เป็นคุณลักษณะพิเศษของภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (3) เป็นคุณลักษณะที่ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดอารมณ์ดีและช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงาน

10. มีความอดทนสูงต่อความตึงเครียด (High Tolerance for Frustration) เป็นความสามารถที่จะเผชิญ

ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้นำต้องเผชิญหน้ากับปัญหา ความผิดพลาด และความตึงเครียดมากมาย ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีความอดทนสูงและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยสุขภาพจิตที่ดี

11. การรู้จักตนเองและมีวัตถุประสงค์ในการทำงาน (Self-Awareness and Self-Objectivity) เป็นการรับรู้ในจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้สามารถที่จะใช้จุดแข็งให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาแก้ไขจุดอ่อนของตนได้ ตลอดจนสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับทีมงานเพื่อให้งานกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

DuBryn, 2001 (อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล 2556, หน้า 207) กล่าวถึง คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับงาน

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) มีความสามารถริเริ่มได้ด้วยตนเอง แม้ไม่มีการกระตุ้นหรือสนับสนุนจากบุคคลอื่น ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาปัญหาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ

2. มีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและเห็นใจผู้อื่น (Sensitivity to Others and Empathy) มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เช่น การปรับตัวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การลดขนาดองค์กร มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4. มีความเชื่ออำนาจในการควบคุมตนเอง (Internal Locus of Control) เชื่อว่าตนเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้กำหนดชีวิตตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

5. มีความกล้าหาญ (Courage) ในการที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงและความท้าทายสิ่งใหม่ ๆ และมีความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวที่อาจจะเกิดขึ้น

6. มีความสามารถในการฟื้นคืนสู่สภาพปกติ (Resiliency) เมื่อเผชิญกับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงาน สามารถที่จะช่วยให้ตนเองกลับมามีกำลังใจ ไม่ท้อถอยหรือยอมแพ้

Attila the Hun, 2001 (อ้างถึงใน ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2543, หน้า 88) ได้บันทึกคุณสมบัติของผู้นำที่จำเป็นไว้ ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์
2. มีความกล้าหาญ
3. มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า
4. มีความแข็งแกร่งทางอารมณ์
5. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. มีความน่าเชื่อถือ
7. มีการเกะติด
8. ดูแลผลประโยชน์
9. กล้าตัดสินใจ

10. มีการคาดการณ์ล่วงหน้า
11. รู้จักใช้เวลาอย่างเหมาะสม
12. แข่งขันกับผู้อื่นได้
13. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง
14. มีความรับผิดชอบ
15. พึ่งพาตนเอง

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556, หน้า 12) กล่าวถึง คุณสมบัติของการเป็นผู้นำ ดังต่อไปนี้

1. เฉลียวฉลาด (Intelligence) ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสามารถทางด้านสติปัญญาและคุณภาพทางสมอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้นำ คนที่มีความเฉลียวฉลาดย่อมทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

2. มีการศึกษาอบรมดี (Good Educations) การศึกษามีส่วนช่วยในการที่จะเป็นผู้นำที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญงาน

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) ต้องมีกำลังใจที่เข้มแข็ง สามารถตัดสินใจทำการใด ๆ ไปก็จะต้องมีความเชื่อมั่นว่างานนั้นจะต้องสำเร็จ ไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ไม่หวั่นเกรงต่ออุปสรรคในการดำเนินงานนั้น พิจารณาหาช่องทางแก้ไขได้

4. เป็นคนมีเหตุผลที่ดี (Reasonable) คือ ความสามารถทางการตีความหมาย อย่างมีเหตุผล จะหาเหตุผลจากสาเหตุได้ สามารถใช้ทักษะทางการคิดวิเคราะห์ได้

5. มีประสบการณ์สูง (Good Experience) ผู้นำเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน เคยผ่านงาน ผ่านปัญหาต่าง ๆ มาก่อน ทำให้ทราบปัญหาทราบแนวทางแก้ไขปัญหา ทำให้ไม่เกิดความผิดพลาดหรือบกพร่องซ้ำอีก

6. มีชื่อเสียงเกียรติคุณดี (Prestiges) เกี่ยวกับชื่อเสียงวงศ์ตระกูล มีชื่อเสียงดี เกียรติคุณดี ก็ย่อมเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป การสั่งสมคุณงามความดีจนเป็นที่ประจักษ์

7. มีมนุษยสัมพันธ์ดี (Good Human Relations)

8. มีสุขภาพอนามัยร่างกายสมบูรณ์ดี (Good Health)

9. มีความสามารถเหนือบุคคลในระดับเดียวกัน เช่น มีความรู้ ความชำนาญมากกว่ามีมนุษยสัมพันธ์ดีกว่า มีประสบการณ์มากกว่า เป็นต้น

10. มีความรู้เกี่ยวกับงานทั่ว ๆ ไปขององค์การหรือหน่วยงานที่ตนปฏิบัติอยู่เป็นอย่างดี

11. มีความสามารถเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ทันท่วงที

12. มีความสามารถคาดการณ์ พิจารณาเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า และหาทางป้องกันไม่ให้เหตุการณ์หรือปัญหานั้นเกิดขึ้นได้เป็นการทำงานในเชิงรุกก่อนที่จะเกิดปัญหา

13. มีความรอบรู้ในงาน มีความเชี่ยวชาญ มีความชำนาญในเรื่องเทคนิคเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ

14. มีความสนใจ และเอาใจใส่ปกป้องรักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา
 15. มีความยุติธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและทุกฝ่าย
 ลักษณะเฉพาะหรือลักษณะพิเศษของผู้นำที่มีประสิทธิผลจากผลการศึกษาของ Lussier and Achua, 2007 (อ้างถึงในวารสาร สรรตนะ, 2557, หน้า 5) มีดังนี้

1. มีอำนาจเหนือ (Dominance)
2. มีพลังสูง (High Energy)
3. เชื่อมมั่นในตนเอง (Self-Confidence) ในความคิด การตัดสินใจ และความสามารถที่แสดงออกจนได้รับการยอมรับจากผู้ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นผู้รู้ทุกอย่าง หรือเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอ
4. เชื่ออำนาจแห่งตน (Internal Locus Of Control) ว่าสามารถเป็นผู้ฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคสู่ความสำเร็จด้วยศักยภาพของตน ไม่ใช่ผู้หวังพึ่งโชคชะตาหรือพึ่งพาคนอื่น
5. อารมณ์มั่น (Stable) ควบคุมตนเองได้ เป็นไปในทางบวก
6. ยึดความถูกต้องชอบธรรม (Integrity)
7. มีปฏิภาณไหวพริบ (Intelligence) ในการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ
8. ยืดหยุ่น (Flexibility) สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี นำพาสู่ความสำเร็จได้แม้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน
9. ไวต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น (Sensitive to Others) มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจสมาชิกเป็นรายบุคคล เข้าใจสภาพงานที่ทำ วิธีการสื่อสาร และวิธีการจูงใจ เป็นต้น
10. มีความสามารถในการปรับตัว (Adjustment)
11. มีความเปิดเผย (Extraversion)
12. มีความตระหนักรู้ (Consciousness)
13. เปิดรับประสบการณ์ (Open to Experience)
14. เข้าใจในศักยภาพแห่งตน (Self-Efficacy)

นอกจากความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะหรือลักษณะพิเศษของบุคคลแล้ว ทฤษฎีภาวะผู้นำในช่วงเวลานั้นยังเชื่อว่า ทักษะคติและมโนทัศน์แห่งตน (Attitude and Self-Concept) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ทักษะคติ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบที่มีต่อคน สิ่งของ หรือเรื่องราว การมีทัศนคติในทางบวกจะส่งผลต่อแบบภาวะผู้นำที่จะแสดงออกมาในทางบวกด้วย สำหรับ มโนทัศน์แห่งตน เป็นทัศนคติทางบวกหรือทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง บุคคลที่มีทัศนคติทางบวกต่อตนเองมักมีศักยภาพแห่งตน และมักมีความเชื่อมั่นในตนเองด้วย ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการให้มีการพัฒนาทัศนคติและมโนทัศน์แห่งตนในทางบวกอยู่เสมอ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, หน้า 282) กล่าวว่า จากการสำรวจลักษณะของผู้นำที่มีชื่อเสียง พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิผลสูงสุดโดยทั่วไปฉลาด กระตือรือร้น ตื่นตัวกับความต้องการของบุคคลอื่น เข้าใจงาน มีทักษะในการ

ติดต่อสื่อสารที่ดี มีความคิดริเริ่ม ชอบแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีตำแหน่งสำคัญและมีลักษณะเด่น สังเกตพบว่า คุณลักษณะของผู้นำต่าง ๆ จะแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ ดังตารางนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Characteristics of effective leader)

คุณลักษณะ (Traits)	ทักษะ (Skills)
1. รู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ	1. มีความเฉลียวฉลาด
2. มีความตื่นตัวต่อสภาวะแวดล้อมทางสังคม	2. มีทักษะด้านความคิด
3. มีความทะเยอทะยานสูง	3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. มีความเชื่อถือและสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์	4. มีทักษะในเชิงการทูต รู้จักผูกมิตรไมตรี
5. มีลักษณะประนีประนอม	5. มีวาทศิลป์ มีทักษะทางการพูด
6. มีความเด็ดขาด	6. มีความรู้เกี่ยวกับงาน
7. ลูกน้องสามารถพึ่งพาได้	7. มีทักษะในการจัดการอย่างเป็นระบบ
8. เป็นผู้ทรงอำนาจ	8. มีทักษะในการชักนำจิตใจผู้อื่น
9. มีความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้ความคิดมาก	9. มีทักษะทางสังคมสูง
10. มีความมั่นใจในตัวเองสูง	
11. เผชิญหน้ากับเหตุการณ์ซึ่งมีความยุ่งยาก	
12. มีความรับผิดชอบสูง	

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). หน้า 282.

ลักษณะของผู้นำและความหมายของผู้นำที่มีนิกวิชาการศึกษามาแล้ว ควรจะได้ศึกษาในรูปแบบของผู้นำเกี่ยวกับการใช้รูปแบบแห่งอำนาจของผู้นำในอุดมคติของ Max Weber, 1911 (อ้างถึงใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2539, หน้า 46) แบ่งรูปแบบแห่งอำนาจการปกครองบังคับบัญชาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการใช้อำนาจเฉพาะตัวหรือแบบที่อาศัยบารมี (Charismatic Domination)

ผู้นำแบบนี้อาศัยบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัวหรือบารมีที่มีอยู่ในตัวเป็นปัจจัยสำคัญในการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้บังคับบัญชาทั้งหลายมีความเชื่อมั่น เลื่อมใสศรัทธาในตัวเขา ยอมรับยอมเชื่อถือและยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งคำบัญชาและความต้องการของผู้นำด้วยความเต็มใจ ด้วยความจงรักภักดีต่อผู้นำ ภายใต้สังคมที่มีผู้นำแบบนี้ กลไกการบริหารที่เหมาะสม คือระบบเผด็จการ (Dictatorship) หรือระบบคอมมูน (Communal) กลไกการบริหารแบบนี้จะหลวมไม่เคร่งครัด และไม่มีเสถียรภาพ ข้าราชการมักทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้นำกับประชาชน

2. รูปแบบการใช้อำนาจแบบประเพณีนิยม (Traditional Domination)

ผู้นำแบบนี้จะได้อำนาจมาจากความเชื่อถือและจารีตประเพณีดั้งเดิม หรือสิ่งที่ยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ผู้ตามยอมเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำประเภทนี้เพราะเห็นว่าเขาเป็นหัวหน้าที่ถูกต้องตามจารีตประเพณี ถ้าไม่ทำตามก็จะเป็นการขัดต่อความเชื่อถือหรือประเพณีปฏิบัติ ดังนั้น ผู้นำแบบนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นเจ้านาย ถ้าเจ้านายสั่งการใด ๆ ภายใต้กรอบของจารีตประเพณีแล้ว ผู้ตามจำเป็นต้องปฏิบัติตาม เพราะความเชื่อถือในสถานภาพในทางสังคมของผู้นำในสังคมที่มีผู้นำแบบนี้ กลไกการบริหารราชการที่เหมาะสม คือ ระบบศักดินา หรือระบบเจ้าขุนมูลนาย (Feudal หรือ Patrimonial)

3. รูปแบบอาศัยอำนาจตามกฎหมาย (Legal Domination)

ผู้นำแบบนี้ได้อำนาจมาจากกฎหมาย ผู้ตามยอมทำตามเพราะเห็นว่าผู้นำนั้นเป็นผู้ที่มาดำรงตำแหน่งอย่างชอบธรรมตามกฎหมาย และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ใช่เป็นผู้ที่มาเป็นผู้นำเพราะอาศัยจารีตประเพณีหรืออำนาจบารมีส่วนตัว เพราะฉะนั้นผู้ตามจึงต้องยอมรับและปฏิบัติตามคำสั่งคำบัญชาของผู้นำ โดยถือเป็นหน้าที่ที่ตนเองต้องทำตามกฎหมายด้วย ภายใต้สังคมที่มีผู้นำแบบอาศัยกฎหมายนี้ กลไกการบริหารที่เหมาะสม คือ ระบบราชการ หรือองค์การที่มีแบบแผน (Bureaucracy) นั่นเอง ทั้งนี้เพราะระบบราชการเป็นวิธีการจัดการที่ขึ้นอยู่กับรากฐานของกฎหมายเป็นสำคัญ ระบบราชการจะทำหน้าที่เป็นกลไกการบริหารงานของกลุ่มชนโดยผู้นำจะใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปกครองมวลชนผ่านระบบราชการ

มุมมองของนักวิชาการที่ศึกษาลักษณะผู้นำตามแนวทางตะวันตกเพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของสังคมไทย ซึ่งสรุปลักษณะความเป็นผู้นำในสังคมไทย ดังนี้

1. ผู้นำต้องยอมรับกระแสการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสังคมมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้นำต้องพัฒนาริเริ่มการทำงานในองค์กรให้รัดหน้ามีให้หยุดอยู่กับที่ ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลย่อเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จขององค์กร

2. ผู้นำในสังคมไทยควรมีวิจรรย์ญาณสูง ยอมรับหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจ ดังนั้น การบริหารงานหรือทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ผู้ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และใช้กระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้องชอบธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่

3. ผู้นำในสังคมไทยยังนิยมใช้หลักเมตตาธรรม ได้แก่ การอะลุ่มอล่วยต่อกัน ซึ่งหากจะพิจารณาโดยละเอียดแล้ว นอกจากจะเป็นการกระทำที่ขาดหลักการแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียเกิดขึ้นกับองค์กรในภายหลัง (จินชญา วงศ์ชมภู, 2554, หน้า 14)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

หลังจากการประกาศพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552

บทบาท (Role) หมายถึง สิทธิหน้าที่ที่ถือปฏิบัติตามที่ตนดำรงอยู่ในสภาพนั้น ๆ เช่น บทบาทนักศึกษา ก็คือ การมีสิทธิหน้าที่ศึกษาหาความรู้ บทบาทครูอาจารย์ คือ การมีสิทธิหน้าที่ให้ความรู้ สอน แนะนำ บทบาทพระภิกษุ มีสิทธิหน้าที่สั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในธรรมะ บทบาทผู้จัดการบริษัทก็มีสิทธิหน้าที่บริหารกิจการบริษัทให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทนั้น ๆ บทบาทของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ เช่น นาย ก. เคยเป็นลูกน้องจะแสดงพฤติกรรมตามบทบาทของลูกน้อง แต่ต่อมา นาย ก. เป็นผู้บริหาร นาย ก. ก็แสดงพฤติกรรมบทบาทของผู้บริหารซึ่งบทบาทลูกน้องและบทบาทผู้บริหารจะแสดงออกต่างกันเพราะหน้าที่ของสองบทบาทนี้ต่างกัน (พยอม วงศ์สารศรี, 2551, หน้า 199)

บทบาท (Role) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามสภาพของบุคคลในกลุ่ม บทบาทของบุคคลในกลุ่มมีหลายแบบ คือ

1. บทบาทที่คาดหวัง (Expected Roles) เช่น นายจ้างคาดหวังว่าลูกจ้างควรจะทำอย่างไร ผู้บริหารคาดหวังว่าคนงานควรปฏิบัติอย่างไร โดยปกติบทบาทที่คาดหวังในกลุ่ม หรือองค์กร ต่าง ๆ จะมีการกำหนดไว้ในรายละเอียดของงาน (Job Description)

2. บทบาทที่รับรู้กันโดยทั่วไป (Perceived Roles) เช่น บทบาทของพ่อ แม่ในครอบครัว เป็นต้น

3. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Roles) ได้แก่ บทบาทที่บุคคลปฏิบัติซึ่งอาจเหมือน หรือไม่เหมือนกับบทบาทที่คาดหวัง หรือบทบาทที่รับรู้กันทั่วไปก็ได้

ปัญหาที่มักเกิด ก็คือ บุคคลไม่ปฏิบัติตามบทบาทของตนเองที่ได้รับตามความคาดหวัง อันเกิดจากความไม่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ หรือความไม่เข้าใจของบุคคลเอง ทำให้บุคคลแสดงบทบาทที่เป็นจริงผิดไปจากบทบาทที่คาดหวัง หรือที่กำหนดทำให้เกิดความขัดแย้งกับบุคคลอื่นหรือผู้บริหารได้ (บรรยงค์ ไตจินดา, 2545, หน้า 295)

สมคิด บางโม (2552, หน้า 250) กล่าวว่า บทบาท (Role) คือ ความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสิ่งที่ต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน

บทบาทของผู้นำทีมควรมีดังนี้

1. รู้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของทีมงานอย่างชัดเจน และแจ้งให้สมาชิกในทีมงานได้รับรู้ตรงกัน

2. ยอมรับความสามารถและให้เกียรติสมาชิกทุกคน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน

3. จัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบและทรัพยากรให้แก่สมาชิกทุกคนอย่างเหมาะสม

4. ติดตามและอำนวยความสะดวกในการทำงานของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

5. เป็นผู้นำที่ดีและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิก เช่น ทำงานหนัก ขยันขันแข็ง มีความรับผิดชอบ

เสียสละ และมีการพัฒนาตนเอง เป็นต้น

6. เอาใจใส่สมาชิกอย่างทั่วถึง สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

7. เป็นผู้จัดการความขัดแย้งภายในทีมงาน เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นต้องรีบจัดการความขัดแย้งทันที

8. ประเมินผลงานของสมาชิกด้วยความเป็นธรรม สามารถเป็นกระจกสะท้อนภาพการทำงานของสมาชิกได้

9. พัฒนาทีมงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานภาพของตนเมื่อทุกคนมีสถานภาพแตกต่างกัน ก็จะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้สอดคล้องกับสถานภาพในขณะนั้นด้วย (ทีมงานปลูกปัญญา, <http://www.truelookpanya.com/learning/detail/2051>, 6 สิงหาคม 2561)

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า role เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรง และเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น (แดง กลิ่นดอกแก้ว, <https://www.gotoknow.org/posts/259734>, 6 สิงหาคม 2561)

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพของตน สถานภาพ คือ ตำแหน่ง ส่วนบทบาท คือ การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพและบทบาท มักจะเป็นของคู่กัน ซึ่งเมื่อมีสถานภาพจะต้อง มีบทบาทด้วย

ประเภทของบทบาท

1. บทบาทที่ถูกกำหนดตามคุณสมบัติ (Ascribed Role) ไม่ว่าจะโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม บุคคลจะต้องรับบทบาทตามคุณสมบัติส่วนตัว เช่น บทบาทการเป็นผู้ชาย บทบาทตามวัยและอายุ เป็นต้น ซึ่งบทบาทนี้ถูกกำหนดมาจากสังคม

2. บทบาทตามที่ได้เลือก (Acquired Role) บทบาทนี้เป็นไปโดยสมัครใจมากกว่าบทบาทกลุ่มแรก เช่น บทบาทตามอาชีพและตำแหน่งงาน (ชาญวิทย์ ประชาพาณิชย์พัฒนา, http://gobaleart.blogspot.com/2011/07/blog-post_9597.html, 6 สิงหาคม 2561)

การทำงานในองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากทักษะความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ผู้บริหารมีแล้ว ยังรวมถึงความสามารถรอบตัวหรือความคล่องตัว (Versatility) ในการแสดงบทบาทที่แตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของพนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

Fernando Sanchez-Arias, 2004 (อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549, หน้า 96) ได้ระบุถึงบทบาทที่แตกต่างกัน 5 แบบ ของการเป็นผู้นำที่ใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบกับนิ้วมือทั้ง 5 บนมือของผู้นำ โดยผู้นำควรปรับใช้บทบาททั้งหมดนี้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย

1. บทบาทของผู้จัดการ (Manager Role)

ในฐานะผู้จัดการ ผู้นำมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร ให้ความร่วมมือในการทำงาน สนับสนุนการทำงาน ร่วมสร้างผลลัพธ์ให้องค์กร ทำการวัดผลประเมิน ควบคุม รายงาน สร้างความแน่ใจเรื่องคุณภาพของกระบวนการการทำงานและการให้บริการ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของบริษัท

2. บทบาทของผู้สร้างวิสัยทัศน์ (Visionary Role)

ในฐานะผู้สร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำจะสร้างวิสัยทัศน์ และรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้วิสัยทัศน์นั้นกลายเป็นจริงได้ โดยพยายามปฏิบัติตนในฐานะตัวแทนแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในทีมให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ

3. บทบาทของผู้ฝึกสอน (Coach Role)

ในฐานะผู้ฝึกสอน ผู้นำปฏิบัติตนเหมือนหัวหน้าทีมกีฬาที่มุ่งค้นหาบุคคลที่มีพรสวรรค์ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสร้างบุคลากรหลักที่จะก้าวขึ้นเป็นตัวแทนในอนาคต ขององค์กร โดยใช้วิธีการเป็นผู้ฝึกสอน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรเหล่านี้

4. บทบาทของนักการศึกษา (Educator Role)

ในฐานะนักการศึกษา ผู้นำต้องแปลข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ผ่านการประชุม การพูดคุย การฝึกอบรม หรือการสื่อสารระหว่างกันในองค์กร เพื่อพัฒนาความสามารถของทีมงาน และทุน ทางปัญญาขององค์กรให้เกิดขึ้น

5. บทบาทของเอกอัครราชทูต (Ambassador Role)

ในฐานะเอกอัครราชทูต ผู้นำสร้างกลยุทธ์แบบพันธมิตร การสนับสนุนทุกฝ่าย วางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน และส่งเสริมปรัชญา ประวัติศาสตร์และการบริการขององค์กรตน

จากความหมายที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น กล่าวโดยสรุป บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการประพฤติตนที่สอดคล้องตามสถานภาพของบุคคล

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบันการจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบัน

การจัดระเบียบการปกครองของรัฐหรือเรียกว่า การจัดระเบียบบริหารราชการของประเทศต่าง ๆ จะเป็นไปในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศในช่วงระยะเวลานั้น ซึ่งตามธรรมดา มักจะเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง และความรู้ความสามารถของพลเมืองในการที่จะปกครองตนเองเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อาจจะมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองมาจากรูปแบบดั้งเดิมตามประเพณีการปกครองของประเทศนั้น ๆ ตั้งแต่สมัยโบราณ

การจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบัน แยกออกเป็น

1. อำนาจในการอำนาจการปกครอง ได้แก่ อำนาจของรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรี ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ทั้งนี้ อำนาจปกครองและวิธีการใช้อำนาจปกครองเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้กำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. อำนาจในการดำเนินการปกครอง ได้แก่ อำนาจของกระทรวง ทบวง กรม ที่จะดำเนินการปฏิบัติ หรือบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบ

บริหารราชการแผ่นดิน ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางหลักใหญ่ ๆ ในการบริหารราชการของประเทศ โดยได้แบ่งราชการบริหารออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 2.1 ราชการบริหารส่วนกลาง
- 2.2 ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- 2.3 ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางไว้ ดังนี้

- 1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- 2) กระทรวง หรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง
- 3) ทบวง ซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง
- 4) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัด

สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง ราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ซึ่งได้แบ่งแยกออกไปดำเนินการในเขตการปกครองของประเทศ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตการปกครองนั้น ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนกลางซึ่งได้รับการแต่งตั้งออกไปประจำในพื้นที่การปกครองต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคเป็นผู้ปฏิบัติราชการ โดยอยู่ใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลางที่ได้แบ่งมอบอำนาจให้ไปดำเนินการแทน เนื่องจากราชการส่วนกลางมีงานกว้างขวาง สำนักงานกลางที่จัดตั้งเป็นกระทรวง ทบวง กรม อำนวยการอยู่ที่เมืองหลวงแห่งเดียวไม่สามารถอำนวยการให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึงจึงต้องแยกสาขาออกไปตั้งปฏิบัติราชการอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 51 บัญญัติไว้ว่า ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ดังนี้

- 1) จังหวัด
- 2) อำเภอ

สำหรับกิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านนั้น ไม่ได้มีการกำหนดให้เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามกฎหมายนี้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามในมาตรา 68 ของกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้บัญญัติว่าการจัดการปกครองอำเภอ นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ดังนั้น กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จัดเป็นการปกครองท้องที่ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินในระดับพื้นฐาน

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศใดมีการปกครองท้องถิ่นอย่างมั่นคงจะทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นมั่นคงด้วย เพราะการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อประโยชน์โดยรวมของท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันสอนประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้ประชาชนมีประสบการณ์ ความรู้และความเข้าใจในกลไกการบริหารงานของการปกครองในระดับพื้นฐาน เพื่อให้พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองในระดับชาติที่มีความซับซ้อนมากกว่าต่อไป

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

2) เทศบาล

3) สุขาภิบาล

4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด (ปัจจุบันมี 3 รูป คือ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล)

นับแต่เดือนพฤษภาคม 2542 เป็นต้นมา ได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ให้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลลง และยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลตำบลทุกแห่ง ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 จะกำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 4 ประเภท แต่ในทางความจริงแล้ว การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบันจะประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดการปกครองท้องที่

การจัดการปกครองท้องที่ตามที่กำหนดไว้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ประกอบไปด้วย

1) หมู่บ้าน

2) ตำบล

3) กิ่งอำเภอ

4) อำเภอ

การจัดตั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่มี 2 ประเภท คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ กับหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว

1. หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ การจัดตั้งทำโดยประกาศจังหวัด ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน ได้วางหลักเกณฑ์การตั้งหมู่บ้านไว้ 2 ประการ คือ

1.1 ถ้าเป็นที่ที่มีคนอยู่รวมกันมากถึงจำนวนบ้านน้อย ให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญ ประมาณราว 200 คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง

1.2 ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้ามีจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้านแล้ว จะจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้

การจะพิจารณาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ก็จำเป็นต้องถือหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยอนุโลม เช่นเดียวกับการตั้งตำบล แต่จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมจริงๆ

หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งหมู่บ้านไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539

กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

- 1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 1,200 คน หรือจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 240 บ้าน
- 2) เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน
- 3) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

- 1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน
- 2) เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า 200 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 40 บ้าน
- 3) ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า 6 กิโลเมตร
- 4) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

2. หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว

หมู่บ้านชั่วคราวเป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นในกรณีที่ท้องที่อำเภอใดมีราษฎรไปตั้งชุมชนทำการหาเลี้ยงชีพแต่ในบางฤดู และจำนวนราษฎรซึ่งไปตั้งทำการอยู่มากพอสมควรจะจัดเป็นหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์การตั้งหมู่บ้าน

ปกติได้ เพื่อความสะดวกแก่การปกครอง ให้นายอำเภอประชุมราษฎรในหมู่บ้านนั้น ๆ เลือก ว่าที่ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจและหน้าที่เหมือนผู้ใหญ่บ้านปกติ

การจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ การบริหารงานของหมู่บ้าน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ผู้ใหญ่บ้าน
- 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

การจัดตั้งตำบล

ตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องที่ที่รองลงมาจากอำเภอหรือกิ่งอำเภอ การจัดการปกครองตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งกำหนดให้ตำบล ประกอบด้วยหลาย ๆ หมู่บ้านรวมกัน

หลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบล

1. หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้ ดังนี้

- 1.1 ตำบลหนึ่งประกอบด้วยหลายหมู่บ้านรวมกันราว 20 หมู่บ้าน
- 1.2 ให้จัดทำเครื่องหมายเขตตำบลไว้ให้ชัดเจน โดยถือตามแนวลำห้วย ลำคลอง บึง บาง หรือสิ่งใด

เป็นสิ่งสำคัญ เช่น ภูเขา

- 1.3 ถ้าไม่มีหมายเขต ไม่มีแนวตามข้อ (1.2) ให้จัดทำหลักปักหมายเขตไว้ทุกด้านเป็นสิ่งสำคัญ

2. หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539 ดังนี้

กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

- 1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 4,800 คน
- 2) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 8 หมู่บ้าน
- 3) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุม

หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

- 1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 3,600 คน
- 2) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 หมู่บ้าน
- 3) ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า 6 กิโลเมตร

4) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

การจัดระเบียบปกครองตำบล

การบริหารราชการตำบล มีพนักงานปกครองตำบล ดังนี้

- 1) กำนัน
- 2) แพทย์ประจำตำบล
- 3) สารวัตรกำนัน จำนวน 2 คน

2.4 พัฒนาการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย

ในชนบทของไทยแต่เดิมนั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชนอาศัยกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีหัวหน้าทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง คอยดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ต่อมาประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนไปจากเดิม ประชาชนอยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนมากขึ้น มีอาณาเขตที่แน่นอนและมีการจัดการปกครองอย่างเป็นทางการ ต่อมาสันนิษฐานได้ว่าสมัยสุโขทัยมีการแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล แต่ละมณฑลมีเมืองในสังกัด แยกออกเป็นเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวา แต่ละเมืองมีเจ้าเมือง (มีตำแหน่งต่างกันตามชั้นของเมือง) ปกครองหลายหมื่นหลังคาเรือน และมีปลัดเมืองเป็นผู้ช่วย นายแขวงหรือนายอำเภอ ปกครองราวหมื่นหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อเจ้าเมือง นายแคว้นหรือกำนัน ปกครองคนราวพันหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแขวง นายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน ปกครองราวร้อยหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแคว้น

ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยา มีหลักฐานปรากฏว่า มีการจัดระเบียบการปกครองประเทศแยกย่อยลงไปอีก คือ มีการจัดระเบียบการปกครองท้องที่ในเมืองหนึ่ง ทั้งหัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองชั้นในแบ่งเมืองออกเป็นแขวง แขวงแบ่งออกเป็นตำบล ตำบลแบ่งออกเป็นบ้าน ซึ่งเป็นที่รวมของหลาย ๆ ครัวเรือน นอกจากนี้ยังให้มีผู้ปกครองโดยเฉพาะ ได้แก่ บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้า บรรดาศักดิ์เป็นพัน หลายตำบลรวมกันเป็นแขวง ผู้ปกครองคือ หมื่นแขวงเป็นผู้ปกครอง หลายแขวงรวมกันเป็นเมือง มีผู้รั้งเมืองหรือพระยามหาณรงค์เป็นผู้ปกครอง เมืองนี้มีลักษณะคล้ายจังหวัดในปัจจุบัน แขวงเทียบเท่าอำเภอ การปกครองรูปแบบนี้ ยึดหลักมาจนถึงกรุงศรีอยุธยา

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการปรับปรุงแก้ไขการจัดระเบียบการปกครอง โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองระดับหมู่บ้านและตำบล ทดลองแต่งตั้งกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ปี พ.ศ.2435 เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข การจัดการปกครองหมู่บ้านและตำบลแบบใหม่มีลักษณะที่แตกต่างจากเดิม ดังปรากฏในจดหมายของพระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ) ครั้งเป็นหลวงเทศาภิตรวิจาร์ณ ความว่า

“ในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จะจัดเป็นหมู่บ้านและตำบลก่อน เสร็จแล้วจึงลงมือจัดการตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำหนดต่อไป คือไปจัดรวมครอบครัวที่เป็นเจ้าของบ้านใกล้ชิดติดต่อกันราว 10 เจ้าของ เจ้าของหนึ่งจะมีเรือนก็หลังก็ตามรวมเข้าเป็นหมู่บ้าน แล้วเชิญเจ้าของบ้านมาประชุมกันในวัด พร้อมด้วยราษฎรอื่น ๆ เมื่อถามทราบว่ามีใครผู้ใดเป็นเจ้าของบ้านแล้วก็ให้มาร่วมกันขอให้เลือกกันใหญ่ของเขาที่มาประชุมว่าควรจะให้ใครเป็นผู้ใหญ่ สังเกตดูเขาตรึกตรองกันมากซุบซิบปรึกษาหารือกันเห็นจะเป็นด้วยเรื่องเกรงใจกัน แต่ในที่สุดก็ได้ความเห็น โดยมากกว่าใครในพวกของเขาที่มาประชุม นั้น ควรจะเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วข้าพระพุทธเจ้าก็เขียนใบตั้งชั่วคราวให้เขาถือไว้ จนกว่าจะได้มีหมายตั้งออกให้ใหม่ตามทางราชการ เมื่อได้จัดตั้งผู้ใหญ่บ้านได้พอสมควรที่จะจัดตั้งเป็นตำบลไว้แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็ได้ไปประชุมที่ศาลาวัดพร้อมด้วยราษฎรในท้องที่นั้น เชิญผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่ข้าพระพุทธเจ้าให้เลือกตั้งไว้แล้วมาประชุมพร้อมกันแล้วขอให้ผู้ใหญ่บ้านเหล่านั้นเลือกผู้ใหญ่คนหนึ่งในกลุ่มของเขาว่าใครจะควรได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าว่าการตำบล เมื่อเขาพร้อมกันเห็นควรผู้ใดแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็ออกหมายตั้งชั่วคราวให้เขาเป็นกำนันตำบลนั้น แล้วข้าพระพุทธเจ้าไปทำอย่างเดียวกัน ๆ ไปทุกตำบล ตำบลใดที่ข้าพระพุทธเจ้าไปจัดตั้งกำนันในวันแรกในวัดใด ข้าพระพุทธเจ้าอาราธนาพระภิกษุในวัดนั้นมาประชุมอยู่ด้วยพอใครได้รับเลือกตั้งแล้ว ก็นิมนต์ให้สวดชัยนโถให้พร”

นอกจากทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ยังมีการศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยดูสภาพท้องที่และความ เป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน โดยสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ได้เสด็จออกตรวจราชการหัวเมืองต่าง และยังทรงมอบหมายให้หลวงเทศาภิบาลเดินทางไปดูงานการปกครอง ของประเทศพม่าและมลายู หลังจากนั้นได้จัดประชุมข้าหลวงเทศาภิบาลเพื่อปรึกษาความเห็นและรับฟัง ข้อเท็จจริงของแต่ละท้องที่ เมื่อปรากฏว่าโครงการทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี จึงได้วางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้านตำบลเรียกว่า “การปกครองท้องที่” อย่างเป็นทางการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในการปกครองประเทศ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ โดยประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) ข้อความและหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัติ ใช้เป็นหลักในการปกครองท้องที่ของประเทศไทยสืบมา นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้กำหนดการจัดระเบียบตำบลและหมู่บ้าน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ไว้อย่างละเอียดเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎรตามท้องที่ต่าง ๆ ต่างพระเนตรพระกรรณ สร้างความเป็นธรรมในการปกครองบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดเด่นของกฎหมายฉบับนี้ที่กำหนดให้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นเพราะพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่จะให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเองด้วย

หลังจากที่ได้ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 มาเป็นเวลานาน ประมาณ 17 ปี ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงได้ทรงประกาศยกเลิก และประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ขึ้นใช้บังคับแทนและถือเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน สืบมาจนทุกวันนี้

บทสรุปและบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน

ในอดีตที่ผ่านมา ระบบการปกครองบ้านเมืองของประเทศไทย มีลักษณะค่อนข้างกระจายอำนาจ คือ มีการแบ่งเขตการปกครอง และกำหนดวิธีการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ไว้ชัดเจนเพื่อควบคุมเจ้าเมือง โดยมีศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง แต่ในทางปฏิบัติส่วนกลางหรือพระมหากษัตริย์กลับมีอำนาจจำกัด ในขณะที่เจ้าเมืองต่าง ๆ มีอำนาจมากขึ้น นอกจากนี้ ระบบการปกครองเช่นนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีก เช่น ปัญหาทางด้านการคมนาคมสื่อสาร การรั่วไหลในการเก็บภาษีอากร อิทธิพลของผู้เป็นใหญ่ในท้องถิ่น ตลอดจนความทุกข์ยากของประชาชน และยังต้องเผชิญกับอิทธิพลของต่างประเทศในยุคล่าอาณานิคม ทำให้การบริหารประเทศขาดประสิทธิภาพและขาดความเป็นเอกภาพ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีพระราชดำริที่จะปฏิรูประบบการบริหารราชการจากรูปแบบการปกครองที่มีเมืองแม่และเมืองประเทศราชอยู่ในปกครอง ซึ่งนับว่ามีจุดอ่อนตรงที่ขาดความเป็นเอกภาพ อาจนำไปสู่ความแตกแยก ขาดความสามัคคีและขาดความจงรักภักดีได้โดยง่าย มาเป็นรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค การปฏิรูประบบการบริหารราชการส่วนกลาง พระองค์ได้ทรงประกาศพระบรมราชโองการตั้งกระทรวงใหม่ขึ้น 12 กระทรวง โดยทรงเลียนแบบมาจากประเทศทางตะวันตก มีการแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแยกตามลักษณะความชำนาญเฉพาะอย่าง และพระมหากษัตริย์สามารถควบคุมบังคับบัญชาเหล่าเสนาบดีได้อย่างทั่วถึง การปฏิรูปการบริหารราชการส่วนภูมิภาค พระองค์ทรงรวบรวมหัวเมือง ตามชายแดนที่สำคัญ ๆ รวมเป็นเขตการปกครอง เรียกว่า “มณฑล” โดยมุ่งมั่นที่จะปกป้องประเทศจากการคุกคามจากภายนอก โดยจัดระบบที่เรียกว่า “ระบบเทศาภิบาล” มีหัวเมืองต่าง ๆ มารวมกันเป็นมณฑล และมีจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ลดหล่นกันไป โดยมีข้าหลวงมณฑลเป็นผู้รับผิดชอบ และปกครองโดยรับคำสั่งและนโยบายจากส่วนกลาง ในการจัดระเบียบการปกครอง จะมีการตั้งมณฑลเทศาภิบาล จังหวัดและอำเภอ มีผู้ปกครอง คือ ข้าหลวงเทศาภิบาล ข้าหลวงเมือง และนายอำเภอดูแลตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้ยุบการปกครองระดับมณฑล และตำแหน่งข้าหลวงได้เปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนในการปกครองที่ต่ำกว่าอำเภอ ก็จะแบ่งเป็นตำบล และหมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นการเลือกโดยประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้านนั้น ได้มีการปรับปรุงกฎหมายหลักของการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองภูมิภาคของประเทศซึ่งรวมทั้งการปกครองในตำบลและหมู่บ้าน เมื่อมีการปรับปรุงจนเป็นที่แน่นอน รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น รศ. 116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 อีกครั้ง โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ก็เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวแทนของ 3 ประชาชนในท้องถิ่น ปฏิบัติงานในฐานะเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในท้องถิ่นตำบล หมู่บ้าน ซึ่งห่างไกลเกินกว่าที่รัฐจะดูแลเองได้ทั่วถึงในขณะนั้น ดังสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดี กระทรวงมหาดไทยทรงชี้แจงว่า “...ความมุ่งหมายในการปกครองชั้นตำบลนี้ จะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งราษฎรเลือกสรรขึ้นโดยความนิยม เอาเป็นธุระปรึกษาหารือช่วยกันรักษาบรรดาการในตำบลให้เรียบร้อยตลอดตำบลนั้น และเป็นหูเป็นตาของรัฐบาลที่จะ

สอดส่องดูแลสุขทุกข์ของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้รู้เห็นได้ทั่วไป ตลอดจนช่วยนำเก็บภาษีอากร ผลประโยชน์แผ่นดิน ซึ่งสมควรจะได้จากราษฎรโดยชอบธรรม ดังหน้าที่มีอยู่ในตำแหน่งกำนัน นายตำบล ทุกวันนี้” ในการปฏิรูประบบการปกครองส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล ในรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำการโดยเริ่มจากโครงการเล็กก่อน เมื่อสำเร็จและจัดระบบดีแล้ว จึงค่อยขยายผล และมีการทดลองเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขึ้นเป็นครั้งแรกที่แขวงบางปะอิน เมืองกรุงเก่า หรือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2435 ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มแรกของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เป็นวันที่ได้มีการจัดตั้งสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยคนแรก) ทดลองจัดระเบียบการปกครองระดับตำบล หมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน และเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิบัติภารกิจ "บำบัดทุกข์บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชน ทั้งกระทรวงมหาดไทย จึงกำหนดให้วันที่ 10 สิงหาคม ของทุกปีเป็น "วันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน" ลักษณะการปกครองเช่นนี้ปรากฏเด่นชัดขึ้น เมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ขึ้นใช้ซึ่งมีการแบ่งการบริหารราชการของอำเภอออกเป็นตำบลและหมู่บ้าน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคทั้งหมด โดยมีกรมการปกครองเป็นฝ่ายกำกับดูแลการปกครองส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ระดับอำเภอลงไป

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 กำนันเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการเลือกของผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ๆ โดยมีนายอำเภอเป็นประธานในการประชุม เมื่อผู้ใหญ่บ้านที่มาประชุมคัดเลือกผู้ใดแล้ว ให้นายอำเภอแต่งตั้งผู้นั้นเป็นกำนัน และพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี

ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน เข้าสู่ตำแหน่งด้วยการเลือกของประชาชน เมื่อประชาชนส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้ง ในกรณีที่ผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก เมื่อนายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อก่อหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน และพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี

สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนพระราชบัญญัติที่แก้ไขใหม่นี้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะพ้นตำแหน่งตามที่พระราชบัญญัติที่ใช้ก่อนนี้

คุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 12 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน ดังต่อไปนี้

1. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

2. อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ในวันรับเลือก
3. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี จนถึงวันเลือก และเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน
4. เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
5. ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
6. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ วิกจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ตติยาเสพติดให้โทษหรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
7. ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ
8. ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาล หรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม
9. ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก
10. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่วันพ้นโทษ
11. ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานความผิดเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก
12. ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรเข้าชื่อขอให้ออกจากตำแหน่ง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอว่าบกพร่องในหน้าที่หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่วันถูกให้ออก
13. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และยังไม่พ้นกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

14. มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่า การศึกษาภาคบังคับ เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นหรือผ่อนผันได้

15. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างเสียสิทธิในกรณีที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง การพ้นจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 14 การพ้นจากตำแหน่ง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จะต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

1. มีอายุครบ 60 ปี
2. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ลาอุปสมบทหรือบรรพชาตามประเพณี มิให้ถือว่ามิมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 (5)
3. ตาย
4. ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก
5. หมูบ้านที่ปกครองถูกยุบ
6. เมื่อราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 11 ในหมู่บ้านนั้นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 11 ทั้งหมดเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนั้นให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
7. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอว่าบกพร่องในหน้าที่ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
8. ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกิน 3 เดือน เว้นแต่เมื่อมีเหตุอันสมควร และได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ
9. ขาดการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่นายอำเภอเรียกประชุม 3 ครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันควร
10. ถูกปลดออก หรือไล่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
11. ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่แต่ละฉบับ ตั้งแต่ปี 2440-2552 (โชคสุข กรกิตติชัย. 2559, หน้า 3)

จากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแต่ละฉบับ มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440)

สาระสำคัญ คือ เป็นการแก้ไขเรื่องคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำหนดให้ต้องเป็นชาย มีอายุ

ไม่ต่ำกว่า 21 ปี มีวาระการดำรงตำแหน่งจนหมดอายุ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เป็นการเลือกตั้งโดยราษฎรในหมู่บ้าน และกำนันมาจากการเลือกโดยผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น

2. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

สาระสำคัญ คือ กำหนดคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่าต้องเป็นชาย ฆราวาส อายุ 20 ปี ขึ้นไป และเป็นคนในบังคับของสยาม มีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต และพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เป็นการเลือกตั้งโดยราษฎรเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนันมาจากการเลือกโดยผู้ใหญ่บ้านในตำบล ให้มีแพทย์ประจำตำบล รวมทั้งสามารถจัดตั้งกิ่งอำเภอได้

3. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486

สาระสำคัญ คือ การแก้ไขเรื่องคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่าต้องเป็นชาย สัญชาติไทย อายุไม่เกิน 60 ปี เป็นหรือเคยเป็นตำรวจหรือทหาร มีความรู้ภาษาไทยอ่านออกเขียนได้ มีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต เป็นการคัดเลือกโดยกรรมการอำเภอเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้าน ส่วนกำนันมาจากการคัดเลือกโดยกรรมการอำเภอ ให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการตำบล และปลัดอำเภอประจำตำบล รวมทั้งให้มีหน้าที่ฝึกหัดอบรมให้คนไทยรู้จักหน้าที่และกระทำการในเวลารบ

4. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2489

สาระสำคัญ คือ การแก้ไขเรื่องคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ว่าต้องเป็นชายเจ้าบ้าน สัญชาติไทย บรรลุนิติภาวะแล้ว มีอายุไม่เกิน 60 ปี เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ วาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต และพ้นตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้าม โดยราษฎรเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านด้วยวิธีเปิดเผยหรือลับก็ได้ ส่วนกำนันมาจากการเลือก โดยผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นด้วยวิธีเปิดเผยหรือลับก็ได้

5. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510

สาระสำคัญ คือ กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และปราบปรามโจรผู้ร้ายภายในเขตหมู่บ้าน เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ใหญ่บ้าน แต่ในปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในด้านอื่น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่มีตามกฎหมายอย่างกว้างขวาง และผู้ใหญ่บ้านก็มีแต่เพียงผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเท่านั้นที่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านในกิจการ ต่าง ๆ ตามที่ผู้ใหญ่บ้านจะมอบหมายให้ ผู้ใหญ่บ้านยังไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และปราบปรามโจรผู้ร้ายโดยตรง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านรักษาความสงบเรียบร้อยและปราบปรามโจรผู้ร้ายยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงเห็นสมควรกำหนดให้มี “ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ” ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และปราบปรามโจรผู้ร้าย และเพื่อให้เห็นความแตกต่างกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปัจจุบัน จึงได้เปลี่ยนชื่อผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปัจจุบันเป็น “ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง” โดยให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านร่วมกันพิจารณาคัดเลือกได้ไม่เกิน 5 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และพ้นตำแหน่งจากการขาดคุณสมบัติ และให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน อยู่ในตำแหน่ง 5 ปี

6. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 112 ลงวันที่ 3 เมษายน 2515 และฉบับที่ 365 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

สาระสำคัญ คือ เพิ่มผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านละ 2 คน เว้นแต่มีความจำเป็นต้องมีมากกว่า และมีคุณสมบัติต้องเป็นชาย อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาตอนต้น พ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี โดยราษฎรเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านด้วยวิธีเปิดเผยหรือลับก็ได้ และกำนันเลือกตั้งโดยราษฎรในตำบล

7. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2516

สาระสำคัญ คือ เป็นการให้ละเว้นลดหย่อนคุณสมบัติพื้นความรู้ของผู้สมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ในบางท้องที่

8. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2525

สาระสำคัญ คือ การแก้ไขคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี ต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง และการให้สตรีมีสิทธิสมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านได้

9. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2527

สาระสำคัญ คือ เป็นการเพิ่มเติมจำนวนทุนทรัพย์และอัตราค่าธรรมเนียมในการเปรียบเทียบความแพ่ง

10. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2532

สาระสำคัญ คือ เป็นการให้สิทธิกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการลาอุปสมบทได้ไม่เกิน 120 วัน

11. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535

สาระสำคัญ คือ การกำหนดพื้นความรู้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ ยกเว้นในท้องที่ที่ไม่อาจคัดเลือกผู้มีคุณสมบัตินี้ได้ รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ว่าต้องมีอายุตั้งแต่ 25 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานที่สุดถึง 35 ปี ประกอบกับการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สมควรกำหนดระยะเวลาการอยู่ในตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นวาระคราวละ 5 ปี และกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเพิ่มขึ้นอีก และกำนันเลือกตั้งโดยราษฎรในตำบล

12. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2535

สาระสำคัญ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลให้ทำหน้าที่แทนราษฎร ควรมีหลักเกณฑ์ที่ สอดคล้องกันทั้งนี้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 105 บัญญัติให้ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง เป็นผู้มิสิทธิเลือกตั้งได้ ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว สมควรแก้ไขอายุของผู้มิสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของผู้มิสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญด้วย และโดยที่การกำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้มิสิทธิจะได้รับคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วย

ผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ว่าที่ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการออกจากตำแหน่งของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ยังบัญญัติไว้ไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งยังไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบต้องออกจากตำแหน่ง เมื่อผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านที่เข้ารับตำแหน่งใหม่สามารถคัดเลือกตัวบุคคลมาร่วมปฏิบัติงานในท้องที่ในฐานะผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้ตามความต้องการแก่การบริหารและการปกครองท้องที่ และให้ดำรงตำแหน่ง คราวละ 5 ปี และพ้นตำแหน่งตามผู้ใหญ่บ้าน

13. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

สาระสำคัญ คือ ให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องไม่เป็นผู้เสียสิทธิกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และไม่ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมือง มีวาระการดำรงตำแหน่งและพ้นตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี โดยราษฎรเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านโดยวิธีลับ ส่วนกำนันให้มาจากการเลือกโดยผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นด้วยวิธีลับ โดยให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมผู้ใหญ่บ้าน เพื่อปรึกษาหรือคัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านทุก ๆ 5 ปี โดยให้ราษฎรมีส่วนร่วมประเมินด้วย และให้มีองค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านใหม่

14. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ คือ โดยที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาระดับต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.2551 (มาตรา 27) ได้กำหนดบทบาท หน้าที่และอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำแนกเป็น 8 ประเด็นตามรายละเอียดดังนี้

1. การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

ในการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากราษฎรให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขราษฎร นอกจากนั้นในฐานะที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องที่ รู้จักคุ้นเคยกับสภาพท้องถิ่นและรับทราบความต้องการ รู้ปัญหาของท้องถิ่นเป็นอย่างดี กำนัน และผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นบุคคลที่มี

บทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรและพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่นในฐานะเป็น
ตัวกลางระหว่างรัฐบาลกับราษฎร อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร ประกอบด้วย

ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองบรรดาราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)

ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้าน
ของตน (มาตรา 27)

1) อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่
ราษฎรในหมู่บ้าน (ตามมาตรา 27 ข้อ 1)

2) สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรม
และประเพณีในท้องถิ่น (มาตรา 27 ข้อ 2)

3) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้าน ในการติดต่อหรือรับบริการ กับ
ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 27 ข้อ 3)

4) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎร ใน
หมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรเกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือ
ช่วยเหลือ (มาตรา 27 ข้อ 4)

5) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริหาร
ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 27 ข้อ 5)

6) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทาง
ราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ (มาตรา 27 ข้อ 6)

ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือตามที่
กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย (มาตรา 27 ข้อ 11)

2. การรายงานต่อทางราชการ

ในการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ตลอดจนการป้องกัน และระงับ
เหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นคุณหรือโทษแก่ชุมชน ประชาชน
หรือต่อประเทศชาติให้ทางราชการทราบ เป็นหน้าที่สำคัญของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นผู้ปกครองดูแล
รับผิดชอบเขตปกครองนั้น ๆ เพื่อจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันไม่ให้เกิดเหตุลุกลามใหญ่โต
ขึ้น หรือเป็นการปราบปรามเหตุร้ายนั้นได้โดยเด็ดขาด รวดเร็ว การรายงานต่อทางราชการจะประกอบด้วย

ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนัน หรือทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
ให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย (มาตรา 27 ข้อ 10)

ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล ต้องรีบรายงานต่อ
กรมการอำเภอให้ทราบ (มาตรา 36)

ในการที่จะทำรายงานประจำ หรือรายงานจรอย่างใด ๆ ยื่นต่อกรรมการอำเภอ กำนันจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลในตำบลนั้น พร้อมกับตรวจสอบก่อน และจะให้ลงชื่อเป็นพยานในรายงานก็ได้ (มาตรา 58)

3. การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร หรือการประชุมอบรมชี้แจงข่าวสารแก่ราษฎรเป็นสิ่งสำคัญทางการปกครอง เนื่องจากการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นพื้นฐานสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคถือว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางระหว่างราชการ และประชาชนในการที่จะนำข่าวสารข้อมูลทางราชการไปแจ้งให้แก่ราษฎรได้ทราบ และขณะเดียวกันก็นำความต้องการของราษฎรไปแจ้งแก่ทางราชการทราบ หน้าที่ตามข้อนี้ ได้แก่

1) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง (มาตรา 27 ข้อ 9)

2) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย (มาตรา 27 ข้อ 10)

3) ในเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมิหมายให้ประกาศข้อราชการอันใด แก่ราษฎร กำนันจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นพร้อมกัน ชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจข้อราชการอันนั้นแล้วให้รับข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรอีกชั้นหนึ่งก็ได้ (มาตรา 59)

4. การจัดทำทะเบียน

การจัดทำทะเบียนในท้องที่ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญด้านการปกครองที่จะต้องจัดทำ เพื่อให้ได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายในเขตปกครอง อันเกี่ยวกับจำนวนประชาชน จำนวนครอบครัว จำนวนสัตว์พาหนะ และลักษณะพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ ข้อมูลรายละเอียดดังกล่าว นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่การปกครองและงานในหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ยังจะสามารถประสานงานกับทางราชการเมื่อเกิดเหตุ และชี้แนะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องที่ให้ทางราชการทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญในเชิงสถิติข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาต่าง ๆ ของทางราชการ

อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร (มาตรา 27 ข้อ 7)

ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ ได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจ หน้าที่เกี่ยวกับงานทะเบียนดังต่อไปนี้

1) ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุสมควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้ายให้ได้มีที่พักตามสมควร (มาตรา 38)

2) ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องการคนนำทาง หรือขาดแคลนพาหนะ เสพียงอาหารลงในระหว่างทางและจะต้องขอต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์ กำนันต้องช่วยจัดทำให้ตามที่จะทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้นจะต้องออกราคาจ้างเพียงใด ให้กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น (มาตรา 39)

3) กำนันต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบลนั้น และคอย แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องตรงกับบัญชีของผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 41)

4) เมื่อผู้ใหญ่บ้านนำคนจรแปลกหน้านอกสำมะโนครัวตำบลมาส่งกำนันตามความในมาตรา 27 ข้อ 6 ให้กำนันปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเห็นสมควรจะขับไล่ผู้นั้นออกไปเสียจากท้องที่ตำบลนั้นก็ได้ (มาตรา 53)

5) ในการที่จะสำรวจสำมะโนครัวและจดทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ราชการ เช่น การที่จะสำรวจสำมะโนครัวและบัญชีไร่นาและสิ่งของ ต้องพิทักษ์รักษาการในตำบลนั้น กำนันจะเรียกผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงประชุมกันตรวจทำบัญชีให้ถูกต้อง และให้ลงชื่อพร้อมกันเป็นพยานในบัญชีที่จะยื่นต่อเจ้าพนักงานก็ได้ (มาตรา 57)

5. กิจการสาธารณประโยชน์

ในการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกจากราษฎรในตำบลหมู่บ้านนั้นมีอำนาจปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎร เป็นหน้าที่โดยตรงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นผู้คุ้มครองสุขภาพท้องที่ จะต้องรู้ความต้องการและปัญหาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา ปิดเป่าความเดือดร้อนแก่ราษฎร และปฏิบัติการตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัด

ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับกิจการสาธารณประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1) แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย (มาตรา 27 ข้อ 8)

2) ถ้าเกิดจลาจลก็ดี ฆ่ากันตายก็ดี ชิงทรัพย์ก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี ไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในตำบลของตน หรือในตำบลที่ใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยเหลือได้ก็ดี หรือมีผู้ร้ายแต่ที่อื่น ๆ มาแล้วสมในตำบลนั้นก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านคนใดในตำบลนั้นบางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้ายก็ดี เป็นหน้าที่ของกำนันต้องเรียกผู้ใหญ่บ้าน และลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้าย หรือติดตามเอาของกลางคืน หรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามสมควรแก่การโดยเต็มกำลัง (มาตรา 37)

3) กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในตำบลนั้น (มาตรา 40)

4) กำนันกระทำตามหน้าที่ที่จะเรียกผู้ใดมาหาหรือให้ช่วยก็ได้ (มาตรา 43)

5) ถ้ามีเหตุสงสัยว่าผู้ใดในตำบลนั้นแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่นก็ดี หรือเป็นคนจรจัดไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพ และไม่สามารถจะชี้แจงความบริสุทธิ์ของตนได้ก็ดี ให้กำนันเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้าน สืบสวน ถ้ามีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็นความจริงก็ให้เอาตัวผู้นั้น ส่งกรมการอำเภอไปฟ้องร้องเอาโทษตามมาตรา 30 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 52)

6) ถ้าลูกบ้านผู้ใดไปตั้งทับกระท่อม หรือโรงเรียนอยู่ในที่เปลี่ยวในตำบลนั้น ซึ่งน่ากลัวจะเป็นอันตรายด้วยโจรผู้ร้าย หรือน่าสงสัยว่าจะเป็นสำนักโจรผู้ร้าย การอย่างนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นประชุมปรึกษาหารือกันดู เมื่อเห็นเป็นการสมควรและจะบังคับให้ลูกบ้านคนนั้นย้ายเข้ามาอยู่เสียในหมู่บ้านราษฎรก็ได้ และให้นำความแจ้งต่อกรมการอำเภอ (มาตรา 54)

7) ในเวลาใดจะมีอันตรายแก่การทำมาหากินของลูกบ้านในตำบลนั้น เช่นโรคภัยไข้เจ็บ ติดต่อกิดขึ้น หรือน้ำมากหรือน้ำน้อยเกินไป เป็นต้น ให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ปรึกษาหารือกันในการที่จะป้องกันแก้ไขเยียวยาภัยอันตรายด้วยอาการที่แนะนำลูกบ้านให้ทำอย่างไร หรือลงแรงช่วยกันได้ประการใด กำนันมีอำนาจที่จะบังคับการนั้นก็ได้ ถ้าเป็นการเหลือกำลังให้ร้องเรียนต่อกรมการอำเภอและผู้ว่าราชการเมืองขอคำสั่งรัฐบาลช่วย (มาตรา 56)

8) ในเวลาใดมีการนักชัตฤกษ์ หรือประชุมชนเป็นการใหญ่ในตำบลนั้น กำนันจะเรียก ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลพร้อมกันมาช่วยพิทักษ์รักษาความเรียบร้อยในที่อันนั้น ถ้าแลเป็นการจำเป็นแล้วจะขอแรงราษฎรช่วยก็ได้ (มาตรา 60)

6. การป้องกันโรคติดต่อ

การรักษาสุขภาพอนามัยของราษฎรนับเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของการรักษาความสงบเรียบร้อย เพราะสุขภาพของราษฎรย่อมเป็นรากฐานและบ่อเกิดแห่งความสุขสมบูรณ์ของราษฎรทั้งมวล และเมื่อราษฎรมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางด้านผลิตและการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทางสังคม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคดังต่อไปนี้

แพทย์ประจำตำบล มีหน้าที่ดังกล่าวดังต่อไปนี้ (มาตรา 48)

ข้อ 1 ที่จะช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คิดอ่านและจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ดังกล่าวไว้ในมาตรา 36 และ 52 แห่งพระราชบัญญัตินี้

ข้อ 2 ที่จะคอยสังเกตตรวจตราความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้น และตำบลที่ใกล้เคียง ถ้าเกิดโรคร้ายแรง เช่น อหิวาตกโรคก็ติ กามโรคก็ติ ไข้ทรพิษก็ติ ต้องคิดป้องกันด้วยแนะนำกำนันผู้ใหญ่บ้านให้สั่งราษฎรให้จัดการป้องกันโรค เช่น ทำความสะอาด เป็นต้น และแพทย์ประจำตำบลต้องเที่ยวตรวจตราชี้แจงแก่ราษฎรด้วย

ข้อ 3 การป้องกันโรคร้ายในตำบลนั้น เช่น ปลูกผี ป้องกันไข้ทรพิษกัฏี ที่จะมียาแก้โรคสำหรับตำบล กัฏีดูแลอย่าให้ในตำบลนั้นมีสิ่งโสโครกอันเป็นเชื้อโรครกัฏี การเหล่านี้อยู่ในหน้าที่แพทย์ประจำตำบลฯ จะต้องคิด อำนกับแพทย์ประจำเมือง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลนั้นให้สำเร็จตลอดไป

ข้อ 4 ถ้าโรคร้ายกาจ เช่น อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ โรคระบาดปศุสัตว์เกิดขึ้นในตำบลนั้น แพทย์ ประจำตำบลต้องรีบรายงานไปยังกรมการอำเภอให้ทราบโดยทันที และต่อไปเนื่อง ๆ จนกว่าจะสงบโรค

7. การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

กำนันผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ดังนี้

จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและต้องด้วยสัญลักษณ์

ถ้าราษฎรคนใดทิ้งให้บ้านเรือนชำรุดรุงรัง หรือปล่อยให้โสโครกโสมนมาอาจจะเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่ผู้อยู่ในท้องที่นั้น หรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียง หรือผู้ที่ไปมา หรือให้เกิดอัคคีภัย หรือโรคร้าย ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลปรึกษากัน ถ้าเห็นควรจะบังคับให้ผู้ที่อยู่นั้นแก้ไขเสียให้ดีกว่าบังคับได้ ถ้าผู้นั้น ไม่ทำตามบังคับ ก็ให้กำนันนำความร้องเรียนต่อกรมการอำเภอ (มาตรา 55)

8. การที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี เป็นการปฏิบัติการต่อเนื่องเพื่อการปราบปราม ผู้กระทำความผิด ทางอาญา อันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพราะถึงแม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติ โทษหนักเพียงใด หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีสมรรถภาพดีอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจป้องกันการกระทำความผิดมิให้ เกิดขึ้นได้ทุกกรณี เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหรือเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากสังคมอยู่ เสมอ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้พอเพียงที่จะสามารถทำหน้าที่ทั้ง ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ที่ได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษา ความสงบ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา ดังนี้

ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่และอำนาจในการเกี่ยวข้องด้วยความอาญาดังต่อไปนี้คือ (มาตรา 28)

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ของตนต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่กัฏี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดย การกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายกัฏี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และรับนำส่งต่อ กำนันนายตำบล

ข้อ 4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังจะกระทำความผิดกฎหมายกัฏี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้ กระทำความผิดกฎหมายกัฏีให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 5 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้ผู้นั้น และรีบส่งต่อกำนันหรือกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

กำนันมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ดังต่อไปนี้คือ (มาตรา 35)

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลของตน ต้องแจ้งความต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้ผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรรมการอำเภอ

ข้อ 4 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้ผู้นั้นแล้วรีบส่งกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 5 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือให้ยึด กำนันต้องจัดการให้เป็นตามกฎหมาย

ข้อ 6 ถ้ามีผู้มาขออายัดตัวคนหรือสิ่งของก็ดี หรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำหมายตราสินหรือมีผู้จะขอทำการชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรีบนำตัวผู้ขอและผู้ต้องอายัด และทรัพย์สินของบรรดาที่จะพาไปด้วยนี้ ไปยังกรรมการอำเภอ ถ้าสิ่งของอย่างใดจะพาไปไม่ได้ก็ให้กำนันชันสูตรให้รู้เห็นแล้วนำความไปแจ้งต่อกรรมการอำเภอในขณะนั้น

อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่ตามกฎหมายอื่น

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แล้ว กำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น จำแนกตามอำนาจหน้าที่ดังนี้ (ภทรียา เทพขจร, 2553, หน้า 65)

1. เป็นเจ้าพนักงาน

ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรภายในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 จึงเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าพนักงาน ตรวจบัตรตามด่านตรวจต่างๆ ตามที่มีคำสั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจนั้น ๆ ให้คำรับรองผู้ทำบัตรเฉพาะผู้ที่ตนรู้จักคุ้นเคย และยืนยันได้ว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย และเป็นบุคคลเดียวกับที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน

ตามที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จริง ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ และเป็นผู้มอบบัตรประจำตัวประชาชนให้กับราษฎรในตำบล หมู่บ้าน (เฉพาะบัตรที่ไม่ได้ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์)

2. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ 1 กันยายน 2525 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักตัดไม้ทำลายป่า และกระทำความผิดต่างๆ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ 5 กันยายน 2525 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ รวมทั้งตรวจสอบการอนุญาตต่าง ๆ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2526 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวน รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ใดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไข รื้อถอนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อป่า หรือทำให้ป่าเสื่อมสภาพหากไม่ปฏิบัติตามก็รื้อ ทำลาย แก้ไขได้ ทั้งนี้ให้มีอำนาจและหน้าที่ได้ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

3. เป็นนายทะเบียน

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 และประกาศสำนักทะเบียนกลางเรื่องการแต่งตั้ง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ลงวันที่ 23 มีนาคม 2535 ให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนเป็นผู้รับแจ้งประจำตำบล หมู่บ้าน มีหน้าที่รับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ การสร้างบ้านใหม่ การรื้อบ้าน และการกำหนดเลขประจำบ้าน

4. เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ

ประมวลกฎหมายที่ดิน ผู้ใหญ่บ้านอาจได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่ดินในการรังวัดที่ดิน ออกหนังสือสำคัญ (น.ส.) หรือโฉนดหรือการแบ่งแยก โอน ชื้อ ขายที่ดิน

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ผู้ใหญ่บ้านได้รับมอบหมายให้ ช่วยเหลืออำเภอ สำรวจโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนสิ่งปลูกสร้าง นั้น ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบอันอยู่ในข่ายที่จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ตามหนังสือที่ ทม 0309/ว 698 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2521) แจ้งประกาศอำเภอให้ผู้รับประเมินซึ่งมีกรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สินที่จะต้องเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไปรับแบบพิมพ์แสดงรายการแห่งทรัพย์สิน (ภ.ร.ด.2) ภายในระยะเวลาที่กำหนด

พระราชบัญญัติการค้ำข้าว พุทธศักราช 2489 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อาจได้รับมอบหมายให้ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ซึ่งเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประกาศแต่งตั้งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อาจได้รับมอบหมายจากนายอำเภอให้ช่วยดูแลเกี่ยวกับการค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง

พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อาจได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศหรือคำสั่งของ คณะกรรมการส่วนจังหวัด

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2527 นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็น หัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ อำเภอท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดินเป็นคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด อาจ มอบหมายให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดินได้

5. หน้าที่อื่น ๆ

พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจ หน้าที่เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎร์ในเวลาฉุกเฉิน เป็นผู้แบ่งและควบคุมงานในการแบ่งปันการงานและเครื่องอุปกรณ์ชลประทานส่วนราษฎร์ และแบ่งปันน้ำในเขตชลประทานส่วนราษฎร์

พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482 ผู้ใหญ่บ้านเป็นพยานในการจดทะเบียนทำ ตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ ช่วยเหลือกำหนดในการดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนสัตว์พาหนะ สำรอง และจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ จัดทำบัญชีสัตว์ประจำคอกซึ่งยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ และบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณและตรวจสอบแก้ไขประจำคอกซึ่งยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณส่งนายทะเบียน

กำหนดมีอำนาจและหน้าที่รับมอบตัวรูปพรรณสัตว์เพื่อส่งให้นายทะเบียนต่อไปรับแจ้งความหรือรับมอบตัวรูปพรรณสัตว์ที่ตายจากเจ้าของสัตว์หรือตัวแทน รับมอบตัวรูปพรรณกรณีสัตว์หายตามคินมาไม่ได้ และจัดเก็บบัญชี สำรอง และจัดทำบัญชีสัตว์

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานมีหน้าที่ดูแลรักษาคันคลอง และทางน้ำชลประทานที่อยู่ในเขตท้องที่

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับคำรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนอำเภอ

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยที่มีอายุ 18 ปี ไปลงบัญชีทหารกองเกิน นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ทหารกองเกินที่มีอายุเข้าปีที่ 21 ใน พ.ศ. นั้น ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียก นำราษฎรไปแสดงตนเพื่อคัดเลือกทหาร แนะนำผู้ที่หลบหนีราชการทหารให้กลับกรมกอง จับทหารกองเกินที่ไม่มารับหมายเรียก หรือขาดการตรวจเลือกส่งอำเภอและประกาศให้ทหารกองเกิน หรือกองหนุนในคราวระดมพลเพื่อฝึกวิชาทหารและทดลองความพร้อม

กำหนดให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ผู้ที่มีอายุถึงเขตที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินไปลงบัญชีทหารกองเกินตามที่กำหนดประกาศเช่นว่านี้ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนในท้องที่นั้นกับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย (มาตรา 17)

พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497 กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่ อส.ตำบล

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 กำหนดเป็นคณะกรรมการตีราคาปานกลางที่ดิน และผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าของพนักงานสำรวจ ช่วยเหลือในการเร่งรัดจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระ

พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านอาจได้รับ มอบหมายจากนายอำเภอซึ่งเป็นอนุกรรมการปฏิรูปที่ดินระดับจังหวัด ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดิน

พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 กำหนด ผู้ใหญ่บ้านต้องร่วมกับทาง อำเภอรวบรวมกลุ่มประชาชนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จัดตั้งและฝึกอบรมเพื่อสนับสนุน การปฏิบัติของทางราชการ

พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการ จัดการและป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

พระราชบัญญัติเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2524 ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่อยู่ในท้องที่ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบล (คชก.ตำบล) โดยตำแหน่ง

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2541 ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในฐานะพยานกรณียื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีถิ่นที่อยู่ ถ้าท้องที่ใดผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันได้ นอกจากนี้ กำนันเป็นพยานในกรณีคู่สมรสประสงค์จะขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือกระทำตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2541

เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่การทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นพื้นที่ทับซ้อนกันบางหน่วยงาน หรือนักวิชาการบางท่านได้เสนอให้ยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนด อำนาจ หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน จึงได้สรุปอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ (สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง, 2557, หน้า 8)

หน้าที่ของ อบต.

1. หน้าที่ที่ต้องทำ มีดังนี้

1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

สิ่งปฏิภูล

1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและ

1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้

ตามความจำเป็นและสมควร

2. หน้าที่ที่อาจทำได้ มีดังนี้

2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ

2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

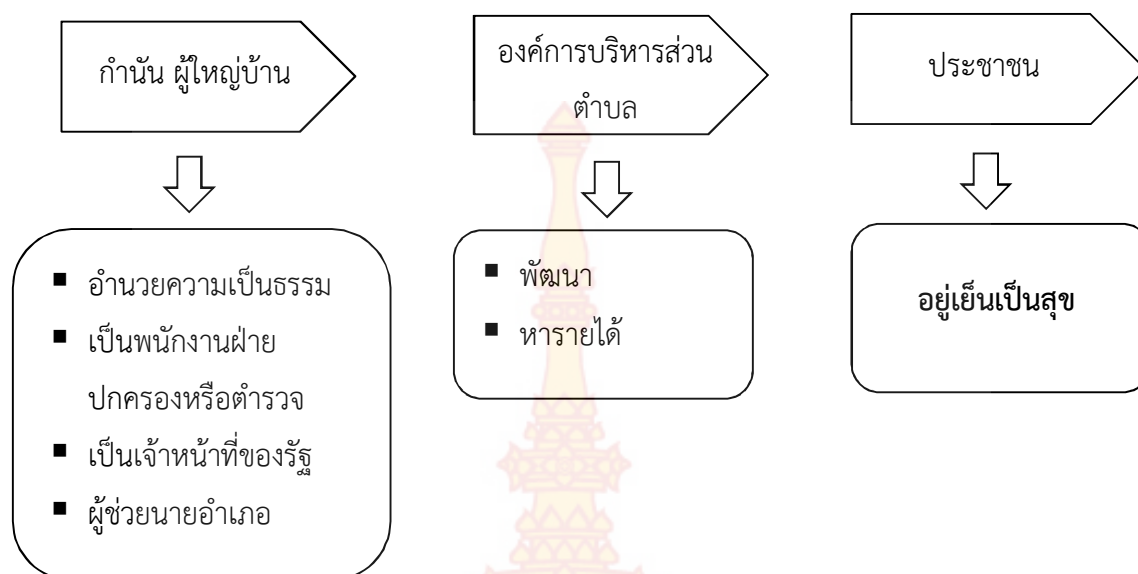
2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

2.12 การท่องเที่ยว

2.13 การผังเมือง

ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับหน้าที่ของ อบต.

ภาพที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับหน้าที่ของ อบต.

ที่มา : สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง. (2557). หน้า 9

จากอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านดังกล่าว เห็นได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านและตำบลตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

สรุปได้ว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐบาล เป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการกับราษฎรในท้องถิ่น มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการรักษาความสงบเรียบร้อย อำนวยความเป็นธรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในหมู่บ้านและตำบล นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น เป็นตัวแทนของหน่วยงานราชการนำข้อมูลข่าวสารไปแจ้งแก่ราษฎร และเป็นตัวแทนของราษฎรนำเรื่องราวร้องทุกข์ นำความเดือดร้อนของราษฎรไปนำเสนอต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิรักษ์ คำเจริญ (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุ้มผางและอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภออุ้มผางและอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการใช้

อำนาจหน้าที่ปกครอง ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการจัดทำงานทะเบียน และด้านที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

กนกอร สิริโม (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามคาดหวังของประชาชน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ประชาชนที่อยู่พื้นที่ราบกับที่อยู่พื้นที่สูง มีความคาดหวังต่อภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t = 2.26, p = 0.02$) เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ไม่แตกต่างกัน

ไททัศน์ มาลา (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พบว่า ในด้านกฎหมายนั้นถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับกำนันผู้ใหญ่บ้านหลายครั้ง แต่ไม่ได้ทำให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านลดลงแต่อย่างใด สำหรับบทบาททางสังคมนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านที่ยังมีความสำคัญต่อประชาชนในฐานะผู้นำตามธรรมชาติแบบบารมีชนที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน และเป็นผู้นำทางจิตวิทยาในระดับชุมชน การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 พร้อมกับการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ของไทย ในขณะที่นโยบายด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเริ่มมีความเป็นรูปธรรม เมื่อหลังปี พ.ศ. 2540 โดยภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านถูกมองว่ามีหน้าที่ในด้านการปกครอง ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ด้านการบริหารและพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นผลจากการที่รัฐไทยมีลักษณะการรวมศูนย์อำนาจมาอย่างยาวนานส่งผลกำนันผู้ใหญ่บ้านกลายเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นรัฐราชการของไทย ในด้านการปรับตัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น ได้แก่ การพยายามสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับความชอบธรรมที่มีมาอย่างยาวนาน การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การดึงเอามวลชนและกลุ่มองค์กรชุมชนในระดับพื้นที่เข้ามาเป็นภาคีร่วม การเชื่อมโยงกับระบบราชการและการเมืองในระดับชาติและความพยายามในการสานสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับแนวทางในการปฏิรูปโครงสร้างการจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่น มีสองแนวทาง ได้แก่ แนวทางแรกพื้นที่ใดเป็นเขตเทศบาลให้ยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

โดยให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่เดิมนั้นอยู่ในตำแหน่งไปจนถึงอายุครบหกสิบปี และแนวทางที่สองคือ การนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติอย่างเข้มแข็งโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และประชาชน

สุพรรณณี เกสรินทร์ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาท กำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45-50 ปี จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป การวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนโดยภาพรวมกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านใช้ความปรองดองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) รองลงมาด้านความร่วมมือร่วมใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.77$) ด้านการประนีประนอม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.73$) ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64$) และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการบังคับ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.46$) ตามลำดับ การเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับบทบาทการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีผลต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแตกต่างกัน

นฤมล จันทร์พร (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชน หลังประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 กรณีศึกษา : อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สรุปผลดังนี้ บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาด้านรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองประชาชนในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดูแลรักษาสิ่งสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง และด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ สถานภาพ อายุ รายได้ต่อเดือน มีความคาดหวังต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านนอกจากจะเป็นนักปกครองที่ดีแล้ว ควรเป็นผู้บริการที่ดีในการให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บงกชมาศ เอกเอี่ยม (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน : การวิเคราะห์บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลจากการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ในปัจจุบันบทบาทและการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถูกลดความสำคัญลง เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องที่ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในตำบลซึ่งเคยเป็นภารกิจสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทในด้านการปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานท้องถิ่น การประสานนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่นกับความต้องการของราษฎร การติดตาม สอดส่อง

ดูแล และประสานการปฏิบัติงานหน่วยงานท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่น และท้องถิ่น สำหรับการศึกษาด้านความเป็นจริงและความคาดหวังอันประกอบด้วยบทบาท 6 ด้าน คือ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความยุติธรรม ด้านการบริการ ด้านภาวะผู้นำและคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของบทบาทที่เป็นจริงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการมองตนเองนั้นจะสูงกว่าค่าเฉลี่ย บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในมุมมองของชาวบ้าน และค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านเอง สูงกว่าค่าเฉลี่ยความคาดหวังชาวบ้านที่มีต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมอง บทบาทการทำงานของตนเองในแง่ดีมากกว่าชาวบ้านมองบทบาทการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งในแง่ของ บทบาทการทำงานจริง และในแง่ของความคาดหวังที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม เมื่อ เปรียบเทียบบทบาทในทุกด้านแล้ว ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านต่างเห็นว่าภาวะความเป็นผู้นำและ คุณสมบัติของผู้นำเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับการเป็นผู้นำชุมชน

พิจักษณ์ วงศาโรจน์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษา กรมกำลังพลทหารบก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี เป็นข้าราชการทหารชั้นประทวน มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีประสบการณ์ในการทำงาน เป็นระยะเวลา 11-20 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 10,001-20,000 บาท สำหรับระดับความคิดเห็น ของข้าราชการทหารภายในกรมกำลังพลทหารบกที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ผลการทดสอบ สมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions) พบว่า ตัวแปรด้านทัศนคติของ ผู้บริหาร และด้านหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์อย่างมี ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารไม่มีอิทธิพลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึง ประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารภายในกรมกำลังพลทหารบก ให้ความสำคัญกับทัศนคติและการทำงานบนหลักธรรมาภิบาลของผู้บังคับบัญชา โดยไม่ได้พิจารณาการมีภาวะ ผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์จากคุณลักษณะของผู้บังคับบัญชา

ณัฐฉัตร ฤนนอก (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษา : อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัด ขอนแก่น (2) เพื่อเปรียบเทียบ ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนก ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะแนวทาง ในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผล การศึกษา พบว่า (1) ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัด ขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$, $\sigma = 0.94$) ส่วนรายด้าน พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีระดับการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการ

อำนวยความสะดวก ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.82$) รองลงมาคือ ด้านการให้บริการประชาชน ($\mu = 3.96$, $\sigma = 0.85$) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ($\mu = 3.94$, $\sigma = 1.17$) และด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.95$) ตามลำดับ (2) ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พบว่า ไม่แตกต่างกัน (3) จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้ จากการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี แต่การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมายหลายฉบับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดทักษะและอุดมการณ์ และขาดภาวะผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปที่มีความรู้ ความสามารถ สมัครเข้ามารับการเลือกตั้งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่อยู่ในตำแหน่งอยู่แล้ว ควรพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรู้ในระเบียบ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องระเบียบ กฎหมายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างต่อเนื่อง และควรปลูกฝังอุดมการณ์ของนักปกครองในฐานะผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน ให้มีจิตอาสาที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน พร้อมกับการพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่งำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาของประชาชนที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จินชญา วงศ์ชมพู (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้และตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรากฏตามความเป็นจริงหรือตามการรับรู้ของประชาชน ที่เห็นว่าภาวะผู้นำของกลุ่มตัวอย่างได้เท่าภาวะผู้นำที่ประชาชนคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอย่างมากให้ผู้นำใช้อำนาจตามกฎหมาย ใช้อำนาจตามประเพณีนิยมค่อนข้างมาก และใช้อำนาจบารมีพอสมควร ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำกลุ่มตัวอย่างคาดหวังอย่างมาก แต่ตามการรับรู้ของประชาชน กำนันผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำในลักษณะปานกลางหรือพอสมควรเท่านั้น 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอายุ และด้านการศึกษาของประชาชนไม่มีผลต่อการรับรู้ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 3) กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่อยู่ระดับปานกลาง โดยพอใจด้านการใช้อำนาจหน้าที่ด้านการปกครองราษฎร เช่น การรู้จักคุ้นเคยสภาพพื้นที่ และรู้ปัญหาท้องถิ่นมากที่สุด

เฉลิม รุ่งทรานนท์ (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ ละด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ปัจจัย ทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ไสว บุญขวัญ (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอตา คลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นำหลักธรรมสัปติธรรม 7 ไปใช้ในชุมชนของผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นำหลักสัปติธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเป็นผู้นำที่ปกครองดูแลคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม และผล การศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของ ผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนำ หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการเป็นผู้นำเป็นมิตรไมตรีกับทุกคน ในชุมชน ผลการศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำท้องถิ่นเชิงพุทธของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้นำต้อง ปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาโดยใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อเป็นกระบวนการขั้นตอนการ ทำงานกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ผู้นำมีการพัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนด้านข้อมูลและองค์ ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้นำจัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์และประเมินสภาพ ชุมชน ผู้นำเรียนรู้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีแนวทางการทำงานที่เกิดผลกับชุมชนโดย ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เว้นอคติ 4 มีรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 มาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แบบเชิงบูรณาการ ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นและร่วมมือกันทำให้งานเกิดผลสำเร็จ

อรุณ กอเข้ม (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2475 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยกิจการสาธารณประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านคดีอาญามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ตามการบริหารของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ โดยด้านการทะเบียนระดับบทบาทหน้าที่ตามการบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านคดีอาญาระดับ บทบาทหน้าที่ตามการบริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) แนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการปกครอง ควรดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสนับสนุนการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ควรกำหนดมาตรการ เสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการดูแลการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน ด้านอำนวยความสะดวก

ควรดำเนินการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร ควรเสริมสร้างกระบวนการปรับเปลี่ยนแนวคิด และวัฒนธรรมในการทำงาน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านการป้องกันดูแลทุกข์ภัยของราษฎร ควรดำเนินการอบรมเสริมสร้างความรู้ความสามารถควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบริการประชาชน ด้านการทะเบียน และด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ควรดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ทั้ง 3 ด้านด้านคดีอาญา ควรเสริมสร้างกระบวนการปรับเปลี่ยนแนวคิด และวัฒนธรรมในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านที่เกี่ยวกับหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ควรดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพให้มีความรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยอ้างอิงแนวคิดตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา รวมถึงศึกษาแนวคิดคุณลักษณะของผู้นำตามแนวคิดของเนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556, หน้า 12) ซึ่งกล่าวถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ และแนวคิดของ DuBin J. Andrew, 2001 (อ้างถึงใน รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, หน้า 36) ซึ่งได้ให้ความคิดเห็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับงาน แล้วนำวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้นำ 8 คุณลักษณะ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

2.8.2.4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

2.8.2.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

2.8.2.6 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

2.8.3 คุณลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในระดับปานกลาง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. พื้นที่ดำเนินการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การทดสอบเครื่องมือ
6. วิธีการเข้าถึงข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มุมมองที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของประชาชน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรในอำเภอศรีประจันต์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษา 2 แบบ กล่าวคือ

1.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ หนังสือ บทความ สารนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น

1.2 การสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 396 ชุด

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 36,295 คน (ที่มา : ข้อมูล จปฐ ปี 2561)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน่ (Yamane, Taro) ได้จำนวนตัวอย่าง 396 คน การเลือกตัวอย่างเป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) โดยกำหนดสัดส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อมูลจำแนกตามแต่ละตำบลในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งหมด 9 ตำบล

การคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (Sampling Size) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีสูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 284)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
N แทน จำนวนของประชากร
e แทน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
กำหนดให้ e = 0.05

แทนค่า

$$\begin{aligned} n &= \frac{36,295}{1 + 36,295(0.05)^2} \\ &= 395.63 \text{ คน} \approx 396 \text{ คน} \end{aligned}$$

ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกแก่การคำนวณ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ จึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) โดยกำหนดสัดส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อมูลจำแนกตามแต่ละตำบลในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งหมด 9 ตำบล

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 ตำบล ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบล	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ตำบลศรีประจันต์	3,988	45
ตำบลบ้านกร่าง	4,791	50
ตำบลมดแดง	3,733	42
ตำบลบางงาม	2,236	32
ตำบลดอนปรู	4,901	51
ตำบลปลายนา	5,845	52
ตำบลวังหว่า	2,762	37
ตำบลวังน้ำซับ	3,849	43
ตำบลวังยาง	4,226	44

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสอบถามประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 396 คน ซึ่งประกอบด้วยแนวคำถาม 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อคำถามมีลักษณะแบบเลือกตอบประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วยด้านต่างๆ ทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการศึกษาและความอาญา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ตรงตามคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ บุคลิกภาพ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความกล้าตัดสินใจ และความรอบรู้ในงาน

ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) จำแนกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

คำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ย (Weight mean score) ของคะแนนความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงในปัจจุบันของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยคำนวณเพื่อแบ่งช่วงคะแนน ใช้สูตรดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ว่าควรให้ความสำคัญกับบทบาทในด้านไหนมากที่สุด มีหัวข้อให้เลือกพร้อมให้เหตุผลประกอบ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านหลังประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2511 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในลำดับต่อไป

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการร่างข้อคำถามของแบบสอบถาม แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ศึกษาศาสตร์นิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นางสาวธัญญารัตน์ กาญจนรัตน์ ตำแหน่ง ปลัดอำเภออาวุโส(เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ) นางสาวจันทร์พันธ์ พงษ์พันธ์ ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) และนายมนตรี พงษ์เผือก ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence)

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.986 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้ มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ในการดำเนินการขอเข้าพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามประชาชนในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งหมด 9 ตำบล
3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลเอกสารและแบบสอบถาม มาวิเคราะห์แปลผล สรุปและรายงานผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

2. การวิเคราะห์ระดับของความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation)

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากรสองกลุ่ม (T-Test)

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation coefficient) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตีความหมาย ดังนี้ (ธวัชชัย งามสันติวงศ์, 2543, หน้า 68)

ค่า r 0.00 - 0.20	ไม่มีความสัมพันธ์
ค่า r 0.21 - 0.40	มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่า r 0.41 - 0.60	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่า r 0.61 - 0.80	มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง
ค่า r 0.81 - 1.00	มีความสัมพันธ์สูง

5. รวบรวมประเด็นสำคัญจากแบบสอบถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปต่าง ๆ แล้วนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาสรุปข้อมูลเรียงเรียงตามหัวข้อที่ศึกษามา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 396 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยเสนอผลการศึกษาลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทั้งหมด 6 ตัวแปร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

(n = 396)		
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	169	42.7
- หญิง	227	57.3
2. อายุ		
- อายุ 18 - 30 ปี	118	29.8
- อายุ 31 - 40 ปี	73	18.4
- อายุ 41 - 50 ปี	66	16.7
- อายุ 51 - 60 ปี	73	18.4
- อายุ 61 - 70 ปี	44	11.1
- อายุ 71 ปีขึ้นไป	22	5.6
3. สถานภาพสมรส		
- โสด	157	39.6
- สมรส	164	41.4
- หม้าย	46	11.6
- หย่า/แยกกันอยู่	29	7.3
4. ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียน	97	24.5
- ประถมศึกษา	72	18.2
- มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	29	7.3
- มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	57	14.4
- อนุปริญญา/ปวส.	37	9.3
- ปริญญาตรี	96	24.2
- สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.8
- อื่นๆ	1	0.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 396)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
5. อาชีพหลัก		
- เกษตรกรรม	57	14.4
- ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	75	18.9
- รับจ้างทั่วไป	92	23.2
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	44	11.1
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	9.8
- นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	47	11.9
- ไม่ประกอบอาชีพ	37	9.3
- อื่นๆ	5	1.3
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
- ไม่มีรายได้	77	19.4
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	17.2
- 5,001 - 10,000 บาท	89	22.5
- 10,001 - 20,000 บาท	109	27.5
- 20,001 - 30,000 บาท	48	12.1
- มากกว่า 30,001 บาท	5	1.3

จากข้อมูลในตารางที่ 4.1 สามารถอธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้ดังนี้

- เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมา คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.7
- อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 18 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.4 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.7 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 61- 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.1 และกลุ่มที่มีอายุ 71 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ
- สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพ สมรส คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 39.6 กลุ่มที่มีสถานภาพ หม้าย คิดเป็นร้อยละ 11.6 และกลุ่มที่มีสถานภาพ หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 7.3

4. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 24.5 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.2 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.2 กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 14.4 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 9.3 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 7.3 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.8 และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

5. อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 23.2 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 18.9 กลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 14.4 กลุ่มที่มีอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.9 กลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน คิดเป็นร้อยละ 11.1 กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.8 กลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 9.3 และกลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.5 กลุ่มที่ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 19.4 กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.2 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.1 และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกโดยรวม

(n = 396)

บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	3.82	.837	เห็นด้วยมาก	2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

(n = 396)

บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	3.74	.790	เห็นด้วยมาก	3
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	3.83	.752	เห็นด้วยมาก	1
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	3.56	.873	เห็นด้วยมาก	7
5. ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	3.64	.827	เห็นด้วยมาก	6
6. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	3.72	.804	เห็นด้วยมาก	4
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	3.69	.845	เห็นด้วยมาก	5
8. ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	3.52	.925	เห็นด้วยมาก	8
รวม	3.69	.731	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการจัดทำทะเบียน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

(n = 396)

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การรักษาความสงบและป้องกันทุกข์ภัยของราษฎร	3.92	.958	เห็นด้วยมาก	1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

(n = 396)

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
2. การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.83	.935	เห็นด้วยมาก	2
3. การอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อกับส่วนราชการ	3.82	.894	เห็นด้วยมาก	3
4. การรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและนำแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	3.76	.938	เห็นด้วยมาก	5
5. การควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน	3.81	.863	เห็นด้วยมาก	4
รวม	3.83	.837	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .837) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรักษาความสงบและป้องกันทุกขภัยของราษฎร ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .958) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .935) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อกับส่วนราชการ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .894) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .863) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและนำแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .938) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการรายงานต่อทางราชการ

(n = 396)

ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ต่อนายอำเภอ	3.67	.908	เห็นด้วยมาก	5
2. การรายงานการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ	3.77	.873	เห็นด้วยมาก	2
3. การดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำรายงานประจำต่าง ๆ พร้อมกับตรวจสอบ และรายงานต่อนายอำเภอ	3.72	.873	เห็นด้วยมาก	4
4. การรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อนต่อนายอำเภอทันที	3.82	.945	เห็นด้วยมาก	1
5. การแจ้งความให้กับทางราชการรับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.73	.848	เห็นด้วยมาก	3
รวม	3.74	.790	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการรายงานต่อทางราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .790) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อนต่อนายอำเภอทันที ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .945) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การรายงานการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .873) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแจ้งความให้กับ

ทางราชการรับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .848) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำรายงานประจำต่าง ๆ พร้อมกับตรวจสอบ และรายงานต่อนายอำเภอ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .873) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ต่อนายอำเภอ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .908) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

(n = 396)

ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	3.81	.909	เห็นด้วยมาก	4
2. การจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อน ประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ	3.78	.898	เห็นด้วยมาก	5
3. การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไป ประกาศให้ราษฎรรับทราบ	3.85	.830	เห็นด้วยมาก	2
4. การใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้าน ให้ราษฎรรับทราบ	3.90	.870	เห็นด้วยมาก	1
5. การปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ราษฎรได้เห็น ชัดเจน	3.83	.856	เห็นด้วยมาก	3
รวม	3.83	.752	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .752) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .870) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การนำ

ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .830) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ราษฎรได้เห็นชัดเจน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .856) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .909) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อนประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .898) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการจัดทำทะเบียน

(n = 396)

ด้านการจัดทำทะเบียน	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิด แจ้งตาย และย้ายที่อยู่	3.51	1.117	เห็นด้วยมาก	3
2. การแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน	3.68	.911	เห็นด้วยมาก	2
3. การแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน	3.83	.856	เห็นด้วยมาก	1
4. การเป็นพยานในการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน พันยกรรม ทะเบียนมรดก หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ	3.39	1.144	เห็นด้วยปานกลาง	4
5. การเป็นผู้รับรองความประพฤติและหลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน	3.39	1.087	เห็นด้วยปานกลาง	4
รวม	3.56	.873	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการจัดทำทะเบียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = .873)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .856) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .911) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิด แจ้งตาย และย้ายที่อยู่ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.117) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การเป็นพยานในการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้กรรม ทะเบียนมรดก หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.144) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการเป็นผู้รับรองความประพฤติและหลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.087) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านกิจการสาธารณประโยชน์

(n = 396)

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน	3.57	.993	เห็นด้วยมาก	5
2. การส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.60	.951	เห็นด้วยมาก	4
3. การร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์	3.68	.860	เห็นด้วยมาก	2
4. การช่วยกันตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน	3.64	.921	เห็นด้วยมาก	3
5. การจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาท้องที่สาธารณะประโยชน์	3.69	.866	เห็นด้วยมาก	1
รวม	3.64	.827	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = .827) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาท้องที่สาธารณสุขประโยชน์ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .866) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณสุขประโยชน์ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .860) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การช่วยกันตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = .921) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .951) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัดโรงเรียน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .993) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

(n = 396)

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.76	.925	เห็นด้วยมาก	2
2. การชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ	3.77	.916	เห็นด้วยมาก	1
3. การประสานอปท., รพ.สต., และ อสม.ใน การจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ	3.71	.913	เห็นด้วยมาก	3
4. การรายงานให้นายอำเภอทราบทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น	3.69	.914	เห็นด้วยมาก	4
5. การสังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา	3.65	.895	เห็นด้วยมาก	5
รวม	3.72	.804	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการป้องกันโรคติดต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .804) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .916) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .925) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การประสานอพท., รพ.สต., และ อสม.ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .913) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การรายงานให้นายอำเภอทราบทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .914) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การสังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .895) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

(n = 396)

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ	3.74	.909	เห็นด้วยมาก	1
2. การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่อง สุขลักษณะของหมู่บ้าน	3.70	.918	เห็นด้วยมาก	2
3. การจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการร่วมกัน จัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย	3.70	.925	เห็นด้วยมาก	2
4. การขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบ หมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	3.74	.905	เห็นด้วยมาก	1
5. การแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทั้งบ้านเรือนให้ชำระชุด โทรมหรือสกปรกดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย	3.56	1.041	เห็นด้วยมาก	3
รวม	3.69	.845	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .845) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .909) และการขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .905) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .918) และการจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .925) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทั้งบ้านเรือนให้ชำระชุดทรุดโทรมหรือสกปรกดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.041) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา

(n = 396)

ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา	ระดับความคิดเห็น		แปลความ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.60	.951	เห็นด้วยมาก	1
2. การสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.48	1.052	เห็นด้วยมาก	3
3. การแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ	3.61	.979	เห็นด้วยมาก	2
4. การจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ	3.45	1.152	เห็นด้วยมาก	4
5. การอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่	3.45	1.091	เห็นด้วยมาก	4
รวม	3.52	.924	เห็นด้วยมาก	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = .924) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .951) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงมา คือ การแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .979) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 1.052) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.152) และการอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.091) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณิบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ

(n = 396)

ความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ชาย (n = 169)		หญิง (n = 226)		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	3.86	.748	3.79	.896	-.803	.422

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

(n = 396)

ความคิดเห็นต่อ บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ชาย (n = 169)		หญิง (n = 226)		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการ	3.71	.737	3.76	.830	-.666	.506
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศ แก่ราษฎร	3.80	.697	3.86	.792	-.721	.471
4. ด้านการจัดทำทะเบียน	3.51	.865	3.59	.880	-.939	.348
7. ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย	3.63	.862	3.73	.833	-1.094	.275
8. ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	3.46	.901	3.56	.938	-1.129	.260
รวม	3.65	.707	3.71	.750	-.804	.422

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ พบว่าค่าสถิติทดสอบ t ที่คำนวณได้เท่ากับ -0.804 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.422 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ

(n = 396)

อายุ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
18 - 30 ปี	118	3.68	.789	เห็นด้วยมาก
31 - 40 ปี	73	3.52	.763	เห็นด้วยมาก
41 - 50 ปี	66	3.72	.733	เห็นด้วยมาก
51 - 60 ปี	73	3.61	.641	เห็นด้วยมาก
61 - 70 ปี	44	3.99	.668	เห็นด้วยมาก
71 ปี ขึ้นไป	22	3.89	.427	เห็นด้วยมาก
รวม	396	3.69	.731	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลในตารางที่ 4.12 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยประชาชนที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .668) มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ประชาชนที่มีอายุ 71 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .427) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .733) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 30 ปี ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .789) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .641) และอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = .763)

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	9.052	5	1.810	2.640	.023*
	ภายในกลุ่ม	267.495	390	.686		
ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระหว่างกลุ่ม	10.114	5	2.023	3.334	.006*
	ภายในกลุ่ม	236.623	390	.607		
	รวม	246.737	395			
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	6.853	5	1.372	2.473	.032*
	ภายในกลุ่ม	216.287	390	.555		
	รวม	223.144	395			
ด้านการจัดทำทะเบียน	ระหว่างกลุ่ม	6.122	5	1.224	1.618	.154
	ภายในกลุ่ม	295.104	390	.757		
	รวม	301.225	395			
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	13.792	5	2.758	4.194	.001*
	ภายในกลุ่ม	256.513	390	.658		
	รวม	270.305	395			
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	6.524	5	1.305	2.043	.072
	ภายในกลุ่ม	249.099	390	.639		
	รวม	255.623	395			
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระหว่างกลุ่ม	8.128	5	1.626	2.313	.043*
	ภายในกลุ่ม	274.083	390	.703		
	รวม	282.212	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	ระหว่างกลุ่ม	10.397	5	2.079	2.848	.031*
	ภายในกลุ่ม	326.529	390	.837		
	รวม	336.926	395			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	7.173	5	1.435	2.741	.019*
	ภายในกลุ่ม	204.092	390	.523		
	รวม	211.265	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกตามอายุ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 4.14 – ตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

อายุ	$\bar{X}$	(n = 396)					
		18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปี ขึ้นไป
		3.76	3.73	3.83	3.73	4.21	4.01
18 - 30 ปี	3.76	-	-	-	-	-.44*	-
31 - 40 ปี	3.73	-	-	-	-	-.48*	-
41 - 50 ปี	3.83	-	-	-	-	-.38*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปีขึ้นไป
		3.76	3.73	3.83	3.73	4.21	4.01
51 - 60 ปี	3.73	-	-	-	-	-.48*	-
61 - 70 ปี	4.21	-	-	-	-	-	-
71 ปีขึ้นไป	4.01	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 18 - 30 ปี กลุ่มอายุ 31 - 40 ปี กลุ่มอายุ 41 - 50 ปี และกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการรายงานต่อทางราชการ

(n = 396)							
อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปีขึ้นไป
		3.64	3.64	3.80	3.66	4.14	3.89
18 - 30 ปี	3.64	-	-	-	-	-.49*	-
31 - 40 ปี	3.64	-	-	-	-	-.50*	-
41 - 50 ปี	3.80	-	-	-	-	-.34*	-
51 - 60 ปี	3.66	-	-	-	-	-.48*	-
61 - 70 ปี	4.14	-	-	-	-	-	-
71 ปีขึ้นไป	3.89	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.15 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการแตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 18 - 30 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

(n = 396)

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปี ขึ้นไป
		3.71	3.79	3.92	3.79	4.15	3.85
18 - 30 ปี	3.71	-	-	-	-	-.44*	-
31 - 40 ปี	3.79	-	-	-	-	-.36*	-
41 - 50 ปี	3.92	-	-	-	-	-	-
51 - 60 ปี	3.79	-	-	-	-	-.36*	-
61 - 70 ปี	4.15	-	-	-	-	-	-
71 ปี ขึ้นไป	3.85	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.16 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรแตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 18 - 30 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์

(n = 396)

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปี ขึ้นไป
		3.69	3.34	3.56	3.63	3.98	3.87
18 - 30 ปี	3.69	-	.35*	-	-	-.29*	-
31 - 40 ปี	3.34	-	-	-	-.29*	-.64*	-.54*
41 - 50 ปี	3.56	-	-	-	-	-.42*	-
51 - 60 ปี	3.63	-	-	-	-	-.35*	-
61 - 70 ปี	3.98	-	-	-	-	-	-
71 ปี ขึ้นไป	3.87	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.17 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 18 - 30 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี และ
ประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ
61 - 70 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ 71 ปี ขึ้นไป ประชาชนกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาท
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี และ
ประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านกิจการ
สาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ
โดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการ
สาธารณสุขประโยชน์มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

(n = 396)

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปี ขึ้นไป
		3.75	3.48	3.80	3.53	3.87	3.86
18 - 30 ปี	3.75	-	.27*	-	-	-	-
31 - 40 ปี	3.48	-	-	-.32*	-	-.39*	-
41 - 50 ปี	3.80	-	-	-	-	-	-
51 - 60 ปี	3.53	-	-	-	-	-.33*	-
61 - 70 ปี	3.87	-	-	-	-	-	-
71 ปี ขึ้นไป	3.86	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 18 - 30 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ
31 - 40 ปี ประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัด
หมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 41 -50 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ
61 -70 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน
และผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

(n = 396)

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 - 70 ปี	71 ปี ขึ้นไป
		3.55	3.30	3.52	3.43	3.77	3.91
18 - 30 ปี	3.55	-	-	-	-	-	-
31 - 40 ปี	3.30	-	-	-	-	-.47*	-.61*
41 - 50 ปี	3.52	-	-	-	-	-	-
51 - 60 ปี	3.43	-	-	-	-	-	-.48*
61 - 70 ปี	3.77	-	-	-	-	-	-
71 ปี ขึ้นไป	3.91	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.19 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 61 - 70 ปี และประชาชนกลุ่มอายุ 71 ปีขึ้นไป ประชาชนกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนกลุ่มอายุ 71 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนกลุ่มอายุ 71 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญามากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส

(n = 396)

สถานภาพสมรส	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
โสด	157	3.61	.845	เห็นด้วยมาก
สมรส	164	3.72	.612	เห็นด้วยมาก
หม้าย	46	3.85	.651	เห็นด้วยมาก
หย่า/แยกกันอยู่	29	3.74	.783	เห็นด้วยมาก
รวม	396	3.69	.731	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลในตารางที่ 4.20 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .651) มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ประชาชนที่มีสถานภาพหย่า/แยกกันอยู่ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .783) ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .612) และอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนที่มีสถานภาพโสด ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .845)

ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	4.026	3	1.342	1.930	.124
	ภายในกลุ่ม	272.521	392	.695		
	รวม	276.547	395			
ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระหว่างกลุ่ม	6.019	3	2.006	3.267	.021*
	ภายในกลุ่ม	240.718	392	.614		
	รวม	246.737	395			
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	5.008	3	1.669	3.000	.031*
	ภายในกลุ่ม	218.136	392	.556		
	รวม	223.144	395			
ด้านการจัดทำทะเบียน	ระหว่างกลุ่ม	1.711	3	.570	.746	.525
	ภายในกลุ่ม	299.515	392	.764		
	รวม	301.225	395			
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.204	3	.401	.584	.625
	ภายในกลุ่ม	269.101	392	.686		
	รวม	270.305	395			
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	2.462	3	.821	1.271	.284
	ภายในกลุ่ม	253.161	392	.646		
	รวม	255.623	395			
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระหว่างกลุ่ม	1.763	3	.588	.822	.483
	ภายในกลุ่ม	280.448	392	.715		
	รวม	282.212	395			

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	ระหว่างกลุ่ม	3.216	3	1.072	1.259	.288
	ภายในกลุ่ม	333.710	392	.851		
	รวม	336.926	395			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.492	3	.831	1.560	.199
	ภายในกลุ่ม	208.773	392	.533		
	รวม	211.265	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ และด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 4.22 – ตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการรายงานต่อทางราชการ

สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	(n = 396)			
		โสด	สมรส	หม้าย	หย่า/แยกกันอยู่
		3.61	3.78	3.99	3.84
โสด	3.61	-	-	-.38*	-
สมรส	3.78	-	-	-	-
หม้าย	3.99	-	-	-	-
หย่า/แยกกันอยู่	3.84	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.22 พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพ โสด มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่สถานภาพ หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีสถานภาพ หม้าย มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

(n = 396)

สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย	หย่า/แยกกันอยู่
		3.69	3.91	3.92	3.98
โสด	3.69	-	-.219*	-	-
สมรส	3.91	-	-	-	-
หม้าย	3.92	-	-	-	-
หย่า/แยกกันอยู่	3.98	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.23 พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพ โสด มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร แตกต่างกับประชาชนที่สถานภาพ สมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีสถานภาพ หย่า/แยกกันอยู่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 396)

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ไม่ได้เรียน	97	3.90	.394	เห็นด้วยมาก
ประถมศึกษา	72	3.63	.635	เห็นด้วยมาก
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	29	3.58	.955	เห็นด้วยมาก
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	57	3.41	.752	เห็นด้วยมาก
อนุปริญญา/ปวส.	37	3.57	.998	เห็นด้วยมาก
ปริญญาตรี	96	3.77	.744	เห็นด้วยมาก
สูงกว่าปริญญาตรี	8	3.68	1.294	เห็นด้วยมาก
รวม	396	3.69	.731	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลในตารางที่ 4.24 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยประชาชนที่ไม่ได้เรียน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .394) มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .744) ประชาชนที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.294) ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .635) ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = .955) ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .998) และอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .752)

ตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	12.920	6	2.153	3.177	.005*
	ภายในกลุ่ม	263.627	389	.678		
	รวม	276.547	395			
ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระหว่างกลุ่ม	10.565	6	1.761	2.900	.009*
	ภายในกลุ่ม	236.172	389	.607		
	รวม	246.737	395			
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	4.960	6	.827	1.474	.186
	ภายในกลุ่ม	218.184	389	.561		
	รวม	223.144	395			
ด้านการจัดทำทะเบียน	ระหว่างกลุ่ม	24.885	6	4.148	5.838	.000*
	ภายในกลุ่ม	276.340	389	.710		
	รวม	301.225	395			
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	10.505	6	1.751	2.622	.017*
	ภายในกลุ่ม	259.800	389	.668		
	รวม	270.305	395			
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	9.821	6	1.637	2.590	.018*
	ภายในกลุ่ม	245.802	389	.632		
	รวม	255.623	395			
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระหว่างกลุ่ม	7.724	6	1.287	1.824	.093
	ภายในกลุ่ม	274.488	389	.706		
	รวม	282.212	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	ระหว่างกลุ่ม	21.318	6	3.553	4.379	.000*
	ภายในกลุ่ม	315.608	389	.811		
	รวม	336.926	395			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	10.249	6	1.708	3.305	.003*
	ภายในกลุ่ม	201.017	389	.517		
	รวม	211.265	395			

จากข้อมูลในตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มระดับการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 4.26 – ตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		4.12	3.80	3.72	3.62	3.65	3.76	3.85
ไม่ได้เรียน	4.12	-	.33*	.39*	.51*	.47*	.36*	-
ประถม	3.80	-	-	-	-	-	-	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.72	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.62	-	-	-	-	-	-	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.65	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.76	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.85	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.26 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.27 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการรายงานต่อทางราชการ

(n = 396)

ระดับ การศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		3.97	3.73	3.73	3.45	3.61	3.74	3.75
ไม่ได้เรียน	3.97	-	-	-	.52*	.36*	.22*	-
ประถม	3.73	-	-	-	.29*	-	-	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.73	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.45	-	-	-	-	-	-.30*	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.61	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.74	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.75	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.27 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.28 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการจัดทำทะเบียน

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		3.84	3.35	3.46	3.11	3.63	3.71	3.50
ไม่ได้เรียน	3.84	-	.49*	.38*	.72*	-	-	-
ประถม	3.35	-	-	-	-	-	-.36*	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.46	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.11	-	-	-	-	-.52*	-.60*	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.63	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.71	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.50	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.28 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส และประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.29 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		3.83	3.60	3.49	3.34	3.57	3.73	3.50
ไม่ได้เรียน	3.83	-	-	-	.49*	-	-	-
ประถม	3.60	-	-	-	-	-	-	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.49	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.34	-	-	-	-	-	-.39*	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.57	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.73	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.50	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.29 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.30 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		3.87	3.69	3.52	3.46	3.55	3.84	3.85
ไม่ได้เรียน	3.87	-	-	.35*	.41*	.32*	-	-
ประถม	3.69	-	-	-	-	-	-	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.52	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.46	-	-	-	-	-	-.38*	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.55	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.84	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.85	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.30 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.31 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น/ เทียบเท่า	ม.ปลาย/ เทียบเท่า	อนุปริญญา/ ปวส.	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		3.83	3.33	3.39	3.15	3.46	3.63	3.60
ไม่ได้เรียน	3.83	-	.49*	.43*	.68*	.36*	-	-
ประถม	3.33	-	-	-	-	-	-.29*	-
ม.ต้น/ เทียบเท่า	3.39	-	-	-	-	-	-	-
ม.ปลาย/ เทียบเท่า	3.15	-	-	-	-	-	-.48*	-
อนุปริญญา/ ปวส.	3.46	-	-	-	-	-	-	-
ป.ตรี	3.63	-	-	-	-	-	-	-
สูงกว่า ป.ตรี	3.60	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.31 พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญามากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวมจำแนกตามอาชีพ

(n = 396)

อาชีพ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
เกษตรกร	57	3.86	.432	เห็นด้วยมาก
ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	75	3.76	.725	เห็นด้วยมาก
รับจ้างทั่วไป	92	3.47	.828	เห็นด้วยมาก
พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	44	3.67	.692	เห็นด้วยมาก
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	3.79	.819	เห็นด้วยมาก
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	47	3.67	.773	เห็นด้วยมาก
ไม่ประกอบอาชีพ	37	3.76	.650	เห็นด้วยมาก
อื่น ๆ	5	3.82	.935	เห็นด้วยมาก
รวม	396	3.69	.731	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลในตารางที่ 4.32 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอาชีพ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .432) มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .935) ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .819) ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัว ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .725) และที่ไม่ประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .650) ประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .692) ประกอบอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .773) และอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = .828)

ตารางที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอาชีพ

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	6.851	7	.979	1.408	.200
	ภายในกลุ่ม	269.697	388	.695		
	รวม	276.547	395			
ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระหว่างกลุ่ม	9.986	7	1.427	2.338	.024*
	ภายในกลุ่ม	236.751	388	.610		
	รวม	246.737	395			
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	6.424	7	.918	1.643	.122
	ภายในกลุ่ม	216.721	388	.559		
	รวม	223.144	395			
ด้านการจัดทำทะเบียน	ระหว่างกลุ่ม	13.489	7	1.927	2.599	.012*
	ภายในกลุ่ม	287.736	388	.742		
	รวม	301.225	395			
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	9.898	7	1.414	2.107	.042*
	ภายในกลุ่ม	260.407	388	.671		
	รวม	270.305	395			
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	6.990	7	.999	1.558	.146
	ภายในกลุ่ม	248.633	388	.641		
	รวม	255.623	395			
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระหว่างกลุ่ม	13.370	7	1.910	2.757	.008*
	ภายในกลุ่ม	268.841	388	.693		
	รวม	282.212	395			

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	ระหว่างกลุ่ม	12.705	7	1.815	2.172	.036*
	ภายในกลุ่ม	324.221	388	.836		
	รวม	336.926	395			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	7.240	7	1.034	1.967	.058
	ภายในกลุ่ม	204.025	388	.526		
	รวม	211.265	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มอายุเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 4.34 – ตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.34 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันด้านการรายงานต่อทางราชการ

(n = 396)

ระดับ การศึกษา	$\bar{X}$	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/ เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/ นักศึกษา	ไม่ประกอบ อาชีพ	อื่น ๆ
		4.00	3.81	3.56	3.70	3.75	3.58	3.92	3.60
เกษตรกร	4.00	-		.45*	-	-	.43*	-	-
ค้าขาย	3.81	-	-	.25*	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

(n = 396)

ระดับ การศึกษา	$\bar{X}$	เกษตร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/ เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/ นักศึกษา	ไม่ประกอบ อาชีพ	อื่น ๆ
		4.00	3.81	3.56	3.70	3.75	3.58	3.92	3.60
รับจ้าง	3.56	-	-	-	-	-	-	-0.36*	-
บริษัท/ เอกชน	3.70	-	-	-	-	-	-	-	-
รับราชการ	3.75	-	-	-	-	-	-	-	-
นักเรียน/ นักศึกษา	3.58	-	-	-	-	-	-	-0.34*	-
ไม่ประกอบ อาชีพ	3.92	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	3.60	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.34 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปไม่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่ไม่ประกอบอาชีพ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษามีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่ไม่ประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.35 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันด้านการจัดทำทะเบียน

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/นักศึกษา	ไม่ประกอบอาชีพ	อื่น ๆ
		3.80	3.63	3.27	3.70	3.58	3.61	3.46	3.96
เกษตรกร	3.80	-		.53*	-	-	-	-	-
ค้าขาย	3.63	-	-	.35*	-	-	-	-	-
รับจ้าง	3.27	-	-	-	-.43*	-	-.34*	-	-
บริษัท/เอกชน	3.70	-	-	-	-	-	-	-	-
รับราชการ	3.58	-	-	-	-	-	-	-	-
นักเรียน/นักศึกษา	3.61	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ประกอบอาชีพ	3.46	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	3.96	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.35 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน และนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.36 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์

(n = 396)

ระดับ การศึกษา	$\bar{X}$	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/ เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/ นักศึกษา	ไม่ประกอบ อาชีพ	อื่น ๆ
		3.81	3.70	3.40	3.49	3.77	3.74	3.70	3.88
เกษตรกร	3.81	-	-	.41*	-	-	-	-	-
ค้าขาย	3.70	-	-	.30*	-	-	-	-	-
รับจ้าง	3.40	-	-	-	-	-.37*	-.34*	-	-
บริษัท/ เอกชน	3.49	-	-	-	-	-	-	-	-
รับราชการ	3.77	-	-	-	-	-	-	-	-
นักเรียน/ นักศึกษา	3.74	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ประกอบ อาชีพ	3.70	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	3.88	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.36 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ แตกต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.37 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/ เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/ นักศึกษา	ไม่ประกอบอาชีพ	อื่น ๆ
		3.84	3.81	3.39	3.56	3.89	3.80	3.72	3.88
เกษตรกร	3.84	-	-	.44*	-	-	-	-	-
ค้าขาย	3.81	-	-	.41*	-	-	-	-	-
รับจ้าง	3.39	-	-	-	-	-.49*	-.40*	-.33*	-
บริษัท/ เอกชน	3.56	-	-	-	-	-	-	-	-
รับราชการ	3.89	-	-	-	-	-	-	-	-
นักเรียน/ นักศึกษา	3.80	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ประกอบอาชีพ	3.72	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	3.88	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.37 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.38 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

(n = 396)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา							
		เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	บริษัท/เอกชน	รับราชการ	นักเรียน/นักศึกษา	ไม่ประกอบอาชีพ	อื่น ๆ
		3.69	3.54	3.22	3.65	3.75	3.51	3.55	3.64
เกษตรกร	3.69	-	-	.47*	-	-	-	-	-
ค้าขาย	3.54	-	-	.31*	-	-	-	-	-
รับจ้าง	3.22	-	-	-	-.43*	-.52*	-	-	-
บริษัท/เอกชน	3.65	-	-	-	-	-	-	-	-
รับราชการ	3.75	-	-	-	-	-	-	-	-
นักเรียน/นักศึกษา	3.51	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ประกอบอาชีพ	3.55	-	-	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	3.64	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.38 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ต่างกัน

ตารางที่ 4.39 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(n = 396)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ไม่มีรายได้	77	3.70	.720	เห็นด้วยมาก
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	3.55	.760	เห็นด้วยมาก
5,001 - 10,000 บาท	89	3.53	.648	เห็นด้วยมาก
10,001 - 20,000 บาท	109	3.69	.788	เห็นด้วยมาก
20,001 - 30,000 บาท	48	4.13	.572	เห็นด้วยมาก
มากกว่า 30,001 บาท	5	4.11	.180	เห็นด้วยมาก
รวม	396	3.69	.731	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลในตารางที่ 4.39 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .572) มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .180) ประชาชนที่ไม่มีรายได้ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .720) ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .788) ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .760) และอันดับสุดท้าย คือ ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .648)

ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	12.734	5	2.547	3.765	.002*
	ภายในกลุ่ม	263.814	390	.676		
	รวม	276.547	395			
ด้านการรายงานต่อทางราชการ	ระหว่างกลุ่ม	12.293	5	2.459	4.090	.001*
	ภายในกลุ่ม	234.444	390	.601		
	รวม	246.737	395			
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	ระหว่างกลุ่ม	12.871	5	2.574	4.774	.000*
	ภายในกลุ่ม	210.274	390	.539		
	รวม	223.144	395			
ด้านการจัดทำทะเบียน	ระหว่างกลุ่ม	23.026	5	4.605	6.456	.000*
	ภายในกลุ่ม	278.200	390	.713		
	รวม	301.225	395			
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	15.617	5	3.123	4.783	.000*
	ภายในกลุ่ม	254.688	390	.653		
	รวม	270.305	395			
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	12.231	5	2.446	3.920	.002*
	ภายในกลุ่ม	243.392	390	.624		
	รวม	255.623	395			
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	ระหว่างกลุ่ม	11.052	5	2.210	3.179	.008*
	ภายในกลุ่ม	271.160	390	.695		
	รวม	282.212	395			

ตารางที่ 4.40 (ต่อ)

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา	ระหว่างกลุ่ม	17.056	5	3.411	4.159	.001*
	ภายในกลุ่ม	319.870	390	.820		
	รวม	336.926	395			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	13.625	5	2.725	5.377	.000*
	ภายในกลุ่ม	197.640	390	.507		
	รวม	211.265	395			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มระดับการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 4.41 – ตารางที่ 4.48

ตารางที่ 4.41 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

(n = 396)

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.89	3.67	3.66	3.82	4.22	4.28
ไม่มีรายได้	3.89	-	-	-	-	-.33*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.67	-	-	-	-	-.55*	-
5,001 - 10,000	3.66	-	-	-	-	-.55*	-
10,001 - 20,000	3.82	-	-	-	-	-.40*	-
20,001 - 30,000	4.22	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.28	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.41 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.42 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการรายงานต่อทางราชการ

(n = 396)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.74	3.71	3.56	3.71	4.16	4.08
ไม่มีรายได้	3.74	-	-	-	-	-.42*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.71	-	-	-	-	-.45*	-
5,001 - 10,000	3.56	-	-	-	-	-.61*	-
10,001 - 20,000	3.71	-	-	-	-	-.45*	-
20,001 - 30,000	4.16	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.08	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.42 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการ แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.43 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

(n = 396)

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.68	3.76	3.73	3.86	4.27	4.16
ไม่มีรายได้	3.68	-	-	-	-	-.59*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.76	-	-	-	-	-.51*	-
5,001 - 10,000	3.73	-	-	-	-	-.54*	-
10,001 - 20,000	3.86	-	-	-	-	-.41*	-
20,001 - 30,000	4.27	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.16	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.43 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.44 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการจัดทำทะเบียน

(n = 396)

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.54	3.32	3.38	3.61	4.11	4.08
ไม่มีรายได้	3.54	-	-	-	-	-.57*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.32	-	-	-	-.28*	-.79*	-
5,001 - 10,000	3.38	-	-	-	-	-.73*	-
10,001 - 20,000	3.61	-	-	-	-	-.51*	-
20,001 - 30,000	4.11	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.08	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.44 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.45 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์

(n = 396)

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.69	3.51	3.46	3.60	4.11	3.96
ไม่มีรายได้	3.69	-	-	-	-	-.41*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.51	-	-	-	-	-.60*	-
5,001 - 10,000	3.46	-	-	-	-	-.65*	-
10,001 - 20,000	3.60	-	-	-	-	-.51*	-
20,001 - 30,000	4.11	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	3.96	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.45 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณประโยชน์ แตกต่างกับประชาชน ที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ โดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณประโยชน์มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.46 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และ
แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

(n = 396)

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.78	3.52	3.56	3.74	4.07	4.08
ไม่มีรายได้	3.78	-	-	-	-	-.30*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.52	-	-	-	-	-.56*	-
5,001 - 10,000	3.56	-	-	-	-	-.52*	-
10,001 - 20,000	3.74	-	-	-	-	-.34*	-
20,001 - 30,000	4.07	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.08	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.46 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อ แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.47 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

		(n = 396)					
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.73	3.58	3.52	3.68	4.07	4.04
ไม่มีรายได้	3.73	-	-	-	-	-.33*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.58	-	-	-	-	-.49*	-
5,001 - 10,000	3.52	-	-	-	-	-.55*	-
10,001 - 20,000	3.68	-	-	-	-	-.39*	-.36*
20,001 - 30,000	4.07	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.04	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.47 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.48 ผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

(n = 396)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	$\bar{X}$	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 30,000	มากกว่า 30,001
		3.51	3.34	3.38	3.51	3.99	4.20
ไม่มีรายได้	3.51	-	-	-	-	-.48*	-
ต่ำกว่า 5,000	3.34	-	-	-	-	-.65*	-.86*
5,001 - 10,000	3.38	-	-	-	-	-.62*	-.82*
10,001 - 20,000	3.51	-	-	-	-	-.49*	-
20,001 - 30,000	3.99	-	-	-	-	-	-
มากกว่า 30,001	4.20	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.48 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญามากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

(n = 396)

คุณลักษณะ ของผู้ผู้นำ	บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน									
	อำนาจ	ราย งาน	ข้อ ราชการ	ทะเบียน	สาธารณ ประโยชน์	โรค ติดต่อ	การ จัด การ หมู่บ้าน	ความ อายุ	รวม	
รวม	Pearson	.735**	.726**	.717**	.567**	.694**	.748**	.778**	.640**	.794**
	Correlation									
	Sig.(2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากข้อมูลในตารางที่ 4.49 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคุณลักษณะของผู้ผู้นำมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอายุ และมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลางกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน และพบว่า คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมากที่สุด คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านสติปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านความรู้ความสามารถมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านความกระตือรือร้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านความกระตือรือร้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด คุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านความกล้าตัดสินใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อ มากที่สุด และคุณลักษณะของผู้ผู้นำด้านความรอบรู้ในงานมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรและด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ปรากฏว่ามีประชาชนจำนวน 59 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมต่าง ๆ นั้น ปรากฏในตารางที่ 4.50 ดังนี้

ตารางที่ 4.50 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

	(n = 59)	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยให้มากขึ้นและจับกุมผู้กระทำความผิดในหมู่บ้าน	7	11.87
ต้องการให้ป้องกันโรคติดต่อและโรคระบาดให้มากขึ้น	3	5.08
ต้องการให้กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน	2	3.39
ต้องการให้ช่วยเหลือกิจการสาธารณะประโยชน์มากขึ้น	2	3.39
ต้องการให้มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน	2	3.39
ต้องการให้รายงานความเดือดร้อนของประชาชนแก่หน่วยงานราชการโดยเร็ว	3	5.08
ต้องการให้มีการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกสุขลักษณะมากขึ้น	2	3.39
ต้องการให้พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น	4	6.78
ต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน	3	5.08
ต้องการให้มีการเลือกตั้งทุก ๆ 4 ปี	3	5.08
ต้องการให้เข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น	8	13.56
ต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ	4	6.78
ต้องการให้เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง	1	1.70
ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนและหน่วยงานราชการมีการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลร่วมกัน	5	8.47
ต้องการให้มีการประเมินกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุก ๆ ปี และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมิน	1	1.70

ตารางที่ 4.50 (ต่อ)

(n = 59)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ปฏิบัติงานได้ดีและเหมาะสม	9	15.26
รวม	59	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.50 พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานได้ดีและเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ ต้องการให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น ต้องการให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยให้มากขึ้น และจับกุมผู้กระทำความผิดในหมู่บ้าน ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนและหน่วยงานราชการมีการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลร่วมกัน ต้องการให้พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น ต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ ต้องการให้ป้องกันโรคติดต่อและโรคระบาดให้มากขึ้น ต้องการให้รายงานความเดือดร้อนของประชาชนแก่หน่วยงานราชการโดยเร็ว ต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ต้องการให้มีการเลือกตั้งทุก ๆ 4 ปี ต้องการให้กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ต้องการให้ช่วยเหลือกิจการสาธารณะประโยชน์มากขึ้น ต้องการให้มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน ต้องการให้มีการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกสุขลักษณะมากขึ้น และอันดับสุดท้าย คือ ต้องการให้เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และต้องการให้มีการประเมินกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุก ๆ ปี และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมิน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 396 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) โดยกำหนดสัดส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแต่ละตำบลในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งหมด 9 ตำบล นำไปทดลองใช้กับประชาชนในอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .986 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากรสองกลุ่ม (T-Test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 18 - 30 ปี มีสถานภาพสมรส ไม่ได้เรียน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากมาน้อย พบว่า ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการรายงานต่อทางราชการ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำทะเบียน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ โดยสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ อยู่ในระดับมาก การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ อยู่ในระดับมาก การปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ราษฎรได้เห็นชัดเจน อยู่ในระดับมาก การจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง อยู่ในระดับมาก และการจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อนประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.2 ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การรักษาความสงบและป้องกันทุกขภัยของราษฎร อยู่ในระดับมาก การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก การอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อกับส่วนราชการ อยู่ในระดับมาก การควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน อยู่ในระดับมาก และการรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและนำแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.3 ด้านการรายงานต่อทางราชการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการรายงานต่อทางราชการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อนต่อนายอำเภอทันที อยู่ในระดับมาก การรายงานการดูแลรักษาความสงบและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ อยู่ในระดับมาก การแจ้งความให้กับทางราชการ รับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น อยู่ในระดับมาก การดำเนินการ จัดประชุมเพื่อจัดทำรายงานประจำต่าง ๆ พร้อมกับตรวจสอบ และรายงานต่อนายอำเภอ อยู่ในระดับมาก และการรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ต่อนายอำเภอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.4 ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันโรคติดต่อในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก การจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อยู่ในระดับ มาก การประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก การรายงานให้นายอำเภอทราบทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น อยู่ในระดับมาก และการสังเกตตรวจ ตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.5 ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ และการ ขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในระดับมาก การ ประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน และการจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการ ร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย อยู่ในระดับมาก และการแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทิ้งบ้านเรือนให้ชำระตุรุด โทรมหรือสกปรกดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.6 ด้านกิจการสาธารณประโยชน์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาท้องที่ สาธารณะประโยชน์ อยู่ในระดับมาก การร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับมาก การช่วยกันตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก การส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก และการเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.7 ด้านการจัดทำทะเบียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกินไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน อยู่ในระดับมาก การแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน อยู่ในระดับมาก การเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิด แจ้งตาย และย้ายที่อยู่ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การเป็นพยานในการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน พันຍกรรม ทะเบียนมรดก หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง และการเป็นผู้รับรองความประพฤติและหลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2.8 ด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การประณิประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก การแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ อยู่ในระดับมาก การสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ อยู่ในระดับมาก และการอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวข้องกับความอาญาไม่แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวข้องด้วย

ความอาญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน และด้านการป้องกันโรคติดต่อ ไม่แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ และด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร และด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่แตกต่างกัน

3.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร และด้านการป้องกันโรคติดต่อไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.6 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการจัดทำทะเบียน ด้านกิจการสาธารณสุขประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการที่เกี่ยวกับความอาญาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า คุณลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในระดับค่อนข้างสูง

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน พบว่า

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบและป้องกันทุกข์ภัยของราษฎร รวมถึงมีการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านรายงานการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ และทำการรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้น หรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือนร้อนต่อนายอำเภอทันที ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ และนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ ด้านการจัดทำทะเบียน พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน และแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาห้องที่สาธารณะประโยชน์ รวมทั้งร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ และดำเนินการจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านดำเนินการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ ขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน และจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ดังนี้

ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ที่กำหนดว่า ในเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีหมายให้ประกาศข้อราชการอันใดแก่ราษฎร กำนันจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นพร้อมกัน ชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจข้อราชการอันนั้นแล้วให้รับข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรอีกชั้นหนึ่งก็ได้ ซึ่งปัจจุบัน กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่จะมีการใช้หอกระจายเสียงและเสียงตามสายในหมู่บ้านในการแจ้งข่าวสารให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบหรือเรียกประชุมหรือการนัดหมายกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เนื่องจากเพื่อความสะดวกและประชาชนได้รับฟังได้อย่างทั่วถึง ประชาชนในหมู่บ้านจึงมีความคุ้นเคยกับการใช้เสียงตามสายมาเป็นระยะเวลาานาน (มาตรา 59)

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ที่กำหนดว่า ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรเกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ (มาตรา 27) และผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองบรรดาราชกรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)

ด้านการรายงานต่อทางราชการ ที่กำหนดว่า ผู้ใหญ่บ้านต้องปฏิบัติตามคำสั่งของกำนัน หรือทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย (มาตรา 27 ข้อ 10) และถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล ต้องรีบรายงานต่อกรมการอำเภอให้ทราบ (มาตรา 36) แสดงให้เห็นว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญและใส่ใจในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลและหมู่บ้าน

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ที่กำหนดว่า ให้มีแต่งตั้งการแพทย์ประจำตำบล มีหน้าที่ช่วยกำนันผู้ใหญ่บ้าน คิดอ่านและจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล (มาตรา 48 ข้อ 1) และมีหน้าที่จะคอยสังเกตตรวจตราความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้น และตำบลที่ใกล้เคียง ถ้าเกิดโรคร้ายแรง เช่น อหิวาตกโรค คีดี กาฬโรค คีดี ไช้ทรพิษ คีดี ต้องคิดป้องกันด้วยแนะนำกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ส่งราษฎรให้จัดการป้องกันโรค เช่น ทำความสะอาด เป็นต้น และแพทย์ประจำตำบลต้องเที่ยวตรวจตราชี้แจงแก่ราษฎรด้วย (มาตรา 48 ข้อ 2)

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย กำหนดว่า ถ้าราษฎรคนใดทิ้งให้บ้านเรือนชำรุดรุงรังหรือปล่อยให้โสโครกโสภณาอาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อยู่ในท้องที่นั้น หรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียง หรือผู้ที่ไปมา หรือให้เกิดอัคคีภัย หรือโรคภัย ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลปรึกษากัน ถ้าเห็นควร จะบังคับให้ ผู้อยู่ที่นั้นแก้ไขเสียให้ดีก็บังคับได้ ถ้าผู้นั้นไม่ทำตามบังคับ ก็ให้กำนันนำความร้องเรียนต่อกรมการอำเภอ (มาตรา 55)

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ได้กำหนดให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณประโยชน์โดยแจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันภัยอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย (มาตรา 27 ข้อ 8)

ด้านการจัดทำทะเบียน พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 27 ข้อ 3) อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร (มาตรา 27 ข้อ 7) และตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 กำหนดให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ผู้ที่มิได้อยู่ถึงเขตที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินไปลงบัญชีทหารกองเกินตามที่กำหนดประกาศ เช่นว่านี้ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนมุขมชนในท้องที่นั้นกับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย (มาตรา 17)

ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นอำนาจและหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีหน้าที่ในการประสานงานและให้บริการประชาชนรวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ และกฎหมายต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งการแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกินจึงเป็นอำนาจและหน้าที่หนึ่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่พึงกระทำ

ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ที่กล่าวถึงอำนาจและหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับความอาญาว่า เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ (มาตรา 28 ข้อ 1) และเมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น ในหมู่บ้านใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบ (มาตรา 28 ข้อ 2) เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาข้อพิพาทและเหตุการณ์ร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นและอาจเป็นปัญหาใหญ่ต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของอรุณ กอเซ็ม (2551) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2475 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร สิริโม (2559) ที่พบว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ระดับความคาดหวังของประชาชน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพสมรส และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยของประชาชนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอายุระหว่าง 61 -70 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด เนื่องจากประชาชนที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ได้รับทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจึงมีความเข้าใจและรับรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นอย่างดี ประชาชนที่ไม่เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด เนื่องจากประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือจะได้รับการเอาใจใส่ ช่วยเหลือ และรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะเป็นบุคคลที่ประสานขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ส่งถึงประชาชนที่ไม่ได้เรียน และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด เช่นเดียวกับประชาชนที่ไม่ได้เรียน เนื่องจากประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นกลุ่มเป้าหมายที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญ เป็นผู้ประสานหาความช่วยเหลือการละสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการส่งเสริมอาชีพ เงินทุน เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล จันท์พร (2557, บทคัดย่อ) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ สมรส และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยเฉลิม รุ่งทรานนท์ (2552, บทคัดย่อ) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจาก ด้านบุคลิกภาพ พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบุคลิกภาพที่มีลักษณะท่าทางอากัปกริยาต่าง ๆ เกี่ยวกับการแต่งกาย การมีสุขภาพสมบูรณ์ ความสุภาพอ่อนโยน ความเชื่อมั่นในตนเอง สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสติปัญญา พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความคิดรอบคอบ สำหรับวางแผนแก้ไขให้บรรลุตามความต้องการอย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถทำงานท่ามกลางความตึงเครียดได้ ด้านความรู้ ความสามารถ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการบริหารจัดการ ความเรียบร้อยของหมู่บ้านหรือตำบล มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม สามารถพูด ชี้แจง ติดต่อบริการกับประชาชนในตำบลและหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเข้าใจตรงกัน ด้านความรับผิดชอบ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสนใจ เอาใจใส่ ตั้งใจจริงและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของตำบลและหมู่บ้านด้วยความพากเพียร เพื่อให้ประชาชนในตำบลและหมู่บ้านอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ด้านความกระตือรือร้น พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความมุ่งมั่นทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จ เอาใจใส่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบลและหมู่บ้าน ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความยิ้มแย้มแจ่มใส อยู่เสมอ รับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนอย่างใจเย็น มีอัธยาศัยดีประชาชนทุกคน ด้านความกล้าตัดสินใจ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ รวมถึงด้านความรอบรู้ในงาน พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างถ่องแท้ มีความชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิจักษณ์ วงศาโรจน์ (2557, บทคัดย่อ) พบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติของผู้บริหารกับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์สัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประเด็น ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการที่เกี่ยวด้วยความอาญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้กรมการปกครอง ซึ่งเป็นหน่วยงานต้น

สังกัดของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ความรู้ในการพัฒนาชุมชน ความรู้ด้านภาวะผู้นำ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมายที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงควรปลูกฝังอุดมการณ์ของนักปกครองในฐานะผู้นำหมู่บ้าน โดยจัดให้มีการอบรมและส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ ปลูกฝังการมีใจรักในการพัฒนาชุมชน การเข้าถึงประชาชน การพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ความรู้รอบตัว ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี และส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในห้องเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคนวัตกรรม อีกทั้งเพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ประชาชนและหมู่บ้าน

2. กำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้บูรณาการงานในท้องที่ ซึ่งนำจุดแข็งของการเป็นผู้นำชุมชนที่ประชาชนในหมู่บ้านให้การยอมรับนับถือ ศรัทธา และไว้วางใจ การเป็นคนในภูมิสำเนา เป็นผู้ที่มีความรู้และรู้จักในบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี ตลอดจนความเข้าใจในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ร่วมกันประสานงานการทำงานและวางแผนการทำงานไปในทิศทางเดียวกันก็จะนำไปสู่การบูรณาการในงานท้องที่ได้อย่างแท้จริง

3. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งกรมการปกครอง ควรให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก หากการปฏิบัติหน้าที่ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้วการปฏิบัติงานก็จะประสบความสำเร็จได้ยาก

4. กรมการปกครองควรมีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจากเดิมที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุก ๆ 5 ปี เปลี่ยนเป็นประเมินผลการปฏิบัติงานในทุก ๆ ปี โดยให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเอง โดยมีมาตรฐานและข้อกำหนดที่ชัดเจนและมีความยุติธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลในอีกด้านที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่จริงของกำนันและผู้ใหญ่บ้านโดยตรง ทั้งในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในบทบาทที่ปฏิบัติหน้าที่จริง และอีกส่วนคือ ความคาดหวังของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเฉพาะเจาะจงในด้านที่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา

3. ควรทำการศึกษาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กล่าวคือ มีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เพื่อให้ผลการวิจัยมี

ความชัดเจนและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่รอบคอบ รัดกุม โดยใช้จุดแข็งของงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แก้ไขจุดอ่อนของงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) และใช้จุดแข็งของงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) มาแก้ไขจุดอ่อนของงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

บรรณานุกรม

- กนกอร สิริโม. (2559). *ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามคาดหวังของประชาชน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2555). *คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ปี2555*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดง.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปตาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- จินชญา วงศ์ชมพู. (2554). *ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้และตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เฉลิม รุ่งตรานนท์. (2552). *ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2549). *ภาวะผู้นำองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมมลการพิมพ์ จำกัด.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). *ทักษะภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- ชาญวิทย์ ประชาพาณิชย์พัฒนา. (2554). *ความหมายของบทบาท*. เข้าถึงได้จาก: http://gobaleart.blogspot.com/2011/07/blog-post_9597.html, 6 สิงหาคม 2561.
- โชคสุข กรกิตติชัย. (2559). *อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ฐานข้อมูลสหภาพแรงงานไทย. (ม.ป.ป.). *มองการประท้วงเรียกร้องของกำนันผู้ใหญ่บ้านในมุมมองสวัสดิการคนทำงานภาครัฐ*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thailabordatabase.org/th/article.php?id=212>, 4 สิงหาคม 2561.
- ณัฐวุฒิ ถุนนอก. (2555). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษา : อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- แดง กลิ่นดอกแก้ว. (2552). *บทบาท*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/259734>, 6 สิงหาคม 2561.
- ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2552). *สถานภาพและบทบาทหน้าที่*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.truepllookpanya.com/learning/detail/2051>, 6 สิงหาคม 2561
- โททัศน์ มาลา. (2559). *การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการวิจัยได้รับการอุดหนุนทุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- ธวัชชัย งามสันติวงศ์. (2543). *SPSS for Windows : หลักการและวิธีใช้คอมพิวเตอร์ในงานสถิติ เพื่อการวิจัย ฉบับพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: WTOO.
- นฤมล จันทร์พร. (2557). *บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชน หลังประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 กรณีศึกษา : อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2545). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2557). *กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน : การวิเคราะห์บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่*. ทุนอุดหนุนการวิจัยวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2551). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พิจักษณา วงศาโรจน์. (2557). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษา กรมกำลังพลทหารบก*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภัทริยา เทพขจร. (2553). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2547 กับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- _____. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนชัยการพิมพ์ จำกัด.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและนวัตที่คนร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: หจก. ทิพย์วิสุทธิ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- สุพรรณณี เกสรินทร์. (2558). *บทบาท กำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- สมคิด บางโม. (2552). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง. (2557). *คู่มือ กม.*. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- ไสว บุญขวัญ. (2551). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- อภิรักษ์ คำเจริญ. (2559). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุ้มทองและอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี*. งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อรุณ กอเข้ม. (2551). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอลำปาง จังหวัดหนองคาย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.


```

GET
  FILE='D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav'.
DATASET NAME DataSet1 WINDOW=FRONT.
DATASET ACTIVATE DataSet1.

SAVE OUTFILE='D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav'
  /COMPRESSED.
DATASET ACTIVATE DataSet1.

SAVE OUTFILE='D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav'
  /COMPRESSED.
DATASET ACTIVATE DataSet1.

SAVE OUTFILE='D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav'
  /COMPRESSED.
DATASET ACTIVATE DataSet1.

SAVE OUTFILE='D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav'
  /COMPRESSED.
RELIABILITY
  /VARIABLES=Role1 Role2 Role3 Role4 Role5 Report1 Report2 Report3 Report4
Report5 Announce1
  Announce2 Announce3 Announce4 Announce5 Register1 Register2 Register3
Register4 Register5 Public1
  Public2 Public3 Public4 Public5 Protect1 Protect2 Protect3 Protect4
Protect5 Manage1 Manage2
  Manage3 Manage4 Manage5 Criminal1 Criminal2 Criminal3 Criminal4 Criminal5
Leader1 Leader2 Leader3
  Leader4 Leader5 Leader6 Leader7 Leader8
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA.

```

Reliability

[DataSet1] D:\ป.โท\SPSS\แบบสอบถาม\หากความเชื่อมั่น\ตรวจcronบาท.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.986	48

ผลการตรวจหาค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

(Item Objective Index: IOC)

เรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน

อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความสอดคล้อง
		1	2	3		
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร						
1	กำนันผู้ใหญ่บ้านรักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	กำนันผู้ใหญ่บ้านสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อกับส่วนราชการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	กำนันผู้ใหญ่บ้านรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและนำแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	กำนันผู้ใหญ่บ้านควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ด้านการรายงานต่อทางราชการ						
6	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ต่อนายอำเภอ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	กำนันผู้ใหญ่บ้านดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำรายงานประจำต่างๆ พร้อมกับตรวจสอบ และรายงานต่อนายอำเภอ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความสอดคล้อง
		1	2	3		
9	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อนต่อนายอำเภอทันที	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งความให้กับทางราชการรับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร						
11	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อนประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
13	กำนันผู้ใหญ่บ้านนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
14	กำนันผู้ใหญ่บ้านใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
15	กำนันผู้ใหญ่บ้านปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ราษฎรได้เห็นชัดเจน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ด้านการจัดทำทะเบียน						
16	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิด แจ้งตาย และย้ายที่อยู่	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
17	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความสอดคล้อง
		1	2	3		
18	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
19	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นพยานในการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน พินัยกรรม ทะเบียนมรดก หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
20	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับรองความประพฤติและหลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์						
21	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
22	กำนันผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
23	กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24	กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยกันตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
25	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาท้องที่สาธารณะประโยชน์	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ						
26	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความสอดคล้อง
		1	2	3		
27	กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกับ อสม.ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
28	กำนันผู้ใหญ่บ้านประสานอปท., รพ.สต., และ อสม.ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
29	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานให้นายอำเภอทราบทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
30	กำนันผู้ใหญ่บ้านสังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย						
31	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
32	กำนันผู้ใหญ่บ้านประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
33	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
34	กำนันผู้ใหญ่บ้านขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
35	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทั้งบ้านเรือนให้ชำระชุดทรุดโทรมหรือสกปรกดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
งานที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา						
36	กำนันผู้ใหญ่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความสอดคล้อง
		1	2	3		
37	กำนันผู้ใหญ่บ้านสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
38	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
39	กำนันผู้ใหญ่บ้านจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
40	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำมีความสัมพันธ์กับบทบาท ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
1	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบุคลิกภาพเป็นผู้ที่มีความ เชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายถูกกาลเทศะ สุภาพ อ่อนโยน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
2	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีสติปัญญาดี มีวุฒิภาวะ สามารถทำงานท่ามกลางความเครียดได้ วางแผนอย่างรอบคอบในการทำงาน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
3	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถในการ พูด ชี้แจง อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจได้	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
4	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรับผิดชอบและเต็มที่ จะทำงานในหน้าที่	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
5	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น ทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
6	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
7	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกล้าตัดสินใจและ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
8	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรอบรู้ในงานที่ทำอย่าง ถ่องแท้	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผลการทดสอบ

ภาคผนวก ข
ผลการทาค่า IOC

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือถูกต้องเพียงใด

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร					
1	กำนันผู้ใหญ่บ้านรักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร				
2	กำนันผู้ใหญ่บ้านสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน				
3	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อกับส่วนราชการ				
4	กำนันผู้ใหญ่บ้านรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและนำเสนอแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง				
5	กำนันผู้ใหญ่บ้านควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน				

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านการรายงานต่อทางราชการ					
6	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ต่อนายอำเภอ				
7	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านให้ทางราชการทราบ				
8	กำนันผู้ใหญ่บ้านดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำรายงานประจำต่างๆ พร้อมกับตรวจสอบ และรายงานต่อนายอำเภอ				
9	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อนต่อนายอำเภอทันที				
10	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งความให้กับทางราชการรับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน				
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร					
11	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง				
12	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อนประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ				
13	กำนันผู้ใหญ่บ้านนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ				
14	กำนันผู้ใหญ่บ้านใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ				

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
15	กำนันผู้ใหญ่บ้านปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ ราษฎรได้เห็นชัดเจน				
ด้านการจัดทำงานทะเบียน					
16	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิด แจ้ง ตาย และย้ายที่อยู่				
17	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไป ยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน				
18	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้น ทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหาร กองเกิน				
19	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นพยานรับรองการจดทะเบียน สมรส ทะเบียนหย่า หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ				
20	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับรองความประพฤติและ หลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน				
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์					
21	กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญ ในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน				
22	กำนันผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ				
23	กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสิ่งซึ่ง เป็นสาธารณประโยชน์				
24	กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยกันตรวจตราความเรียบร้อย เมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน				

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
25	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณพัฒนาท้องที่สาธารณะประโยชน์				
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ					
26	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน				
27	กำนันผู้ใหญ่บ้านชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ				
28	กำนันผู้ใหญ่บ้านประสาน รพ.สต., และ อสม.ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ				
29	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้นายอำเภอทราบทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น				
30	กำนันผู้ใหญ่บ้านสังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา				
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
31	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ				
32	กำนันผู้ใหญ่ประสานงานกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน				
33	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านในการร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย				
34	กำนันผู้ใหญ่บ้านขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย				

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
35	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทิ้งบ้านเรือนให้ชำระทรูตโทษหรือสภปรกดำเนินการดูแลให้เรียบร้อย				
ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา					
36	กำนันผู้ใหญ่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน				
37	กำนันผู้ใหญ่บ้านสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน				
38	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ				
39	กำนันผู้ใหญ่บ้านจับกุมผู้สงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ				
40	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่				
41	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบุคลิกภาพเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายถูกต้องกาลเทศะ สุภาพอ่อนโยน				
42	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีสติปัญญาดี มีวุฒิภาวะสามารถทำงานท่ามกลางความเครียดได้ วางแผนอย่างรอบคอบในการทำงาน				
43	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถในการพูดชี้แจง อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจได้				

ข้อ	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
44	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรับผิดชอบและเต็มใจที่จะทำงานในหน้าที่				
45	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จ				
46	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้				
47	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกล้าตัดสินใจและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้				
48	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรอบรู้ในงานที่ทำอย่างถ่องแท้				

แบบสอบถาม

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. อายุ 18 - 30 ปี 2. อายุ 31 - 40 ปี
 3. อายุ 41 - 50 ปี 4. อายุ 51 - 60 ปี
 5. อายุ 61 - 70 ปี 6. อายุ 71 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1. โสด 2. สมรส
 3. หม้าย 4. หย่า/แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้เรียน 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 5. อนุปริญญา/ปวส. 6. ปริญญาตรี
 7. สูงกว่าปริญญาตรี 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. อาชีพหลัก

1. เกษตรกรรม 2. ค้าขาย/กิจการส่วนตัว
 3. รับจ้างทั่วไป 4. พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน
 5. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6. นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา
 7. ไม่ประกอบอาชีพ 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

1. ไม่มีรายได้ 2. ต่ำกว่า 5,000 บาท
 3. 5,001 - 10,000 บาท 4. 10,001 - 20,000 บาท
 5. 20,001 - 30,000 บาท 6. มากกว่า 30,001 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร						
1	กำนันผู้ใหญ่บ้านรักษาความสงบและป้องกัน ทุกข์ภัยของราษฎร					
2	กำนันผู้ใหญ่บ้านสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นใน หมู่บ้าน					
3	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่ราษฎร ในการติดต่อกับส่วนราชการ					
4	กำนันผู้ใหญ่บ้านรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของ ราษฎรและนำเสนอแจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง					
5	กำนันผู้ใหญ่บ้านควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติ ตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน					
ด้านการรายงานต่อทางราชการ						
6	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติใน พื้นที่ต่อนายอำเภอ					
7	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานการดูแลรักษาความ สงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ให้ทางราชการทราบ					
8	กำนันผู้ใหญ่บ้านดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำ รายงานประจำต่างๆ พร้อมกับตรวจสอบ และ รายงานต่อนายอำเภอ					

ข้อ	บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
9	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานเรื่องเร่งด่วนที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือนร้อนต่อนายอำเภอทันที					
10	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งความให้กับทางราชการรับทราบเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน					
ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร						
11	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง					
12	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมชี้แจงข้อราชการพร้อมกันก่อนประกาศแจ้งให้ราษฎรรับทราบ					
13	กำนันผู้ใหญ่บ้านนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากราชการไปประกาศให้ราษฎรรับทราบ					
14	กำนันผู้ใหญ่บ้านใช้เสียงตามสายในการแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ราษฎรรับทราบ					
15	กำนันผู้ใหญ่บ้านปิดประกาศข่าวสารที่สำคัญให้ราษฎรได้เห็นชัดเจน					
ด้านการจัดทำทะเบียน						
16	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนรับแจ้งเกิดแจ้งตาย และย้ายที่อยู่					
17	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน					
18	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน					

ข้อ	บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
19	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นพยานในการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน พิณยกรรม ทะเบียนมรดกหรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ					
20	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับรองความประพฤติและหลักฐานของผู้มีและใช้อาวุธปืน					
ด้านกิจการสาธารณประโยชน์						
21	กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน					
22	กำนันผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมและให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
23	กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรักษาสสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์					
24	กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยกันตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ในหมู่บ้าน					
25	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำโครงการพัฒนาและหางบประมาณมาพัฒนาท้องที่สาธารณะประโยชน์					
ด้านการป้องกันโรคติดต่อ						
26	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดให้มีการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน					
27	กำนันผู้ใหญ่บ้านชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ					
28	กำนันผู้ใหญ่บ้านประสานอปท., รพ.สต., และ อสม. ในการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ					

ข้อ	บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
29	กำนันผู้ใหญ่บ้านรายงานให้นายอำเภอทราบ ทันทีเมื่อมีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น					
30	กำนันผู้ใหญ่บ้านสังเกต ตรวจตราความเจ็บไข้ที่ เกิดขึ้นแก่ราษฎรและจัดการป้องกันรักษา					
ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย						
31	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ					
32	กำนันผู้ใหญ่บ้านประสานงานกับแพทย์ประจำตำบล ในเรื่องสุขลักษณะของหมู่บ้าน					
33	กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมผู้นำในหมู่บ้านใน การร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย					
34	กำนันผู้ใหญ่บ้านขอความร่วมมือราษฎรในการ จัดระเบียบหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
35	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้เจ้าบ้านที่ทิ้งบ้านเรือนให้ ชำระทรุดโทรมหรือสกปรกดำเนินการดูแลให้ เรียบร้อย					
ด้านการศึกษา						
36	กำนันผู้ใหญ่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทที่ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน					
37	กำนันผู้ใหญ่บ้านสืบสวนคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน หมู่บ้าน					
38	กำนันผู้ใหญ่บ้านแจ้งข่าวสารคดีต่างๆที่เกิดขึ้นใน หมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงแก่ทางราชการ					

ข้อ	บทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
39	กำนันผู้ใหญ่บ้านจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดกฎหมายที่มีหมายจับหรือกระทำซึ่งหน้าส่งต่อแก่ทางราชการ					
40	กำนันผู้ใหญ่บ้านอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและจับผู้ต้องสงสัยในพื้นที่					

ตอนที่ 3 คุณลักษณะของผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบุคลิกภาพเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายถูกกาลเทศะ สุภาพ อ่อนโยน					
2	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีสติปัญญาดี มีวุฒิภาวะสามารถทำงานท่ามกลางความเครียดได้วางแผนอย่างรอบคอบในการทำงาน					
3	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถในการพูด ชี้แจง อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจได้					
4	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรับผิดชอบและเต็มใจที่จะทำงานในหน้าที่					
5	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จ					
6	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
7	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความกล้าตัดสินใจและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้					
8	กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความรอบรู้ในงานที่ทำอย่างถ่องแท้					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของท่าน

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวอาจารย์ ศิลปชัย
วัน เดือน ปีเกิด	2 มกราคม 2529
สถานที่เกิด	สุพรรณบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 76 ถนนพระพันวษา ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2547	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ.2551	ปริญญาตรี การจัดการบัณฑิต สาขาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ.2551 - 2552	นักวิชาการอุตสาหกรรม ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 8 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
พ.ศ.2552 - 2560	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมธุรกิจ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
พ.ศ.2560 - ปัจจุบัน	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี